

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

NATIONAL ANTICORRUPTION
CENTRE OF THE REPUBLIC OF
MOLDOVA

Adresa: MD-2004, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198, mun. Chișinău, Republica Moldova
tel. (+373) 22-25-72-94, email: secretariat@cna.md

Nr. 06/2/15189 din 29.09.2023

La nr.01/8334 din 21.09.2023

Ministerul Justiției

Prin prezenta, cu referire la proiectul de lege privind modificarea Legii nr.25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova)) (număr unic 950/MJ/2022), remis în redacție nouă pentru examinare, Vă comunicăm, reieșind din limita de competență, următoarele.

La art.2 din proiect, noțiunea „a avea sub control”, în opinia noastră, se contrapune cu noțiunea de „beneficiar efectiv” din art.5/2 al Legii nr.308/2017. Astfel, considerăm că urmează a se examina oportunitatea includerii unei referințe la legea menționată sau modificarea noțiunii. Astfel, spre exemplu, noțiunea „a avea sub control” se propune de substituit cu noțiunea „gestionar de fapt”, deoarece noțiunea vizează dreptul real de proprietate asupra bunurilor sau entităților, iar conform normelor generale răspunderea patrimonială aferentă poate fi atribuită gestionarului de drept sau gestionarului de fapt. În cazul în care rămâne noțiunea actuală din proiect se impune stabilirea clară a condițiilor pe care subiectul urmează să le întrunească pentru a fi considerat că deține controlul asupra bunurilor, similare cu cele ale beneficiarului efectiv prevăzute de legislație.

La fel, la art.2 din proiect sintagma „persoane fizice care exercită funcții publice importante la nivel internațional”, enumerarea categoriilor de persoane în mare parte se referă la cetățeni ai Republicii Moldova, este exhaustivă și omite unele funcții cum ar fi spre exemplu, secretari de stat, procurori, alte funcții din domeniul justiției. Totodată, în categoria „persoane fizice care exercită funcții publice importante la nivel internațional” sunt incluși, spre exemplu ofițeri (ofițeri cu grad militar superior sau suprem), membri ai consiliului de administrare al unei organizații internaționale ș.a. care eventual nu ar avea tangență directă cu funcții publice importante la nivel internațional.

Concomitent, la noțiunea „persoane fizice care exercită funcții publice importante la nivel național” nu este clar ce se are în vedere prin sintagma „ofițeri cu grade militare superioare și supreme”, astfel nefiind clar cum se încadrează un ofițer cu grad militar superior în categoria „persoanelor fizice care exercită sau au exercitat funcții publice importante la nivel național”.

La fel, nu este clar ce se are în vedere prin sintagma „funcție de demnitate publică proeminentă”. Or, funcțiile de demnitate publică sunt prevăzute expres de cadrul legal național.

Totodată, menționăm că noțiunile utilizate sunt prea înguste, existând riscul neîncadrării unor persoane și neputându-le atribui calitatea de subiect al restricțiilor internaționale. Astfel, doar un simplu exemplu aducem, dacă aplicăm „*stricto sensu*” noțiunile stabilite în proiect, implementarea normei art.4/1 – Subiecții restricțiilor – alin. (1), punctul 3 ar putea deveni inaplicabilă, deoarece unele persoane nu se vor putea încadra în definiția noțiunilor date, respectiv nu li se va putea înstitui calitatea de „subiect al restricțiilor”. Astfel, spre exemplu, în categoria „subiecți ai restricțiilor” s-ar putea încadra și fondatorii unor organizații necomerciale, precum și persoanele din organele de conducere și de control al acestora, or aceștia nu se încadrează în noțiunea „persoană fizică care exercită funcții publice importante la nivel național”.

La art.4 se propune includerea măsurii restrictive „blocarea fondurilor sau resurselor economice” și la alin. (1)”.

La art.4/1 urmează de inclus și alte infracțiuni din capitolul I al Codului penal (spre exemplu, infracțiuni contra păcii și securității omenirii, infracțiuni de război).

La art.4/2 alin.(1) lit. (a) se propune de substituit sintagma „informații credibile”, cu una mai tehnică și neinterpretabilă, iar la același alineat, subpunctul (ii) textul este ambiguu (de exemplu, o persoană poate fi condamnată în cadrul unui proces penal, având calitatea și de beneficiar efectiv al unei bănci comerciale, care a achitat dobânzi la depozite mai multor persoane, astfel toate aceste persoane pot fi vizate de sancțiuni, deoarece, formal, ele au avut în ultimii zece ani beneficii financiare, fără a avea statut de salariat sau fără a presta o activitate ce ar urma să fie remunerată). Sintagma „informații credibile” urmează a fi analizată și modificată și în subpunctul (iv). La subpunctul (v) nu este relevantă condiția, deoarece cotele sociale pot fi înstrăinate, iar termenul de 10 ani este o perioadă prea mare de timp. La subpunctul (vi) formularea e ambiguă, putând duce la interpretări confuze, generând abuzuri din partea autorităților care vor aplica legea. Această definiție poate fi aplicată cumpărătorilor de bună-credință. La lit. (b) subpunctul (ii) termenul de 10 ani considerăm că nu este relevant, noțiunea de „beneficiar efectiv” poate fi aplicată mai multor persoane, care, de fapt, nu vor avea nimic în comun cu persoana din lista de sancțiuni. La subpunctul (iii și iv) din lit. b) prevederea este ambiguă și confuză ceea ce poate duce la abuzuri. De exemplu, toate companiile de telecomunicații din Republica Moldova ar putea fi subiectul acestei prevederi, precum și alte companii, de serviciile cărora poate beneficia subiectul.

La art. 4/2 alin. (3) considerăm confuz utilizarea sintagmei „subiecți competenți”, or potrivit Legii nr.308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului se utilizează sintagma „entități raportoare” care sunt obligate să aplice măsuri de precauție privind clienții.

La art. 4/2 alin. (4) prin utilizarea sintagmei „suspiciuni pertinente” norma comportă pericol de interpretare discreționară în calificarea suspiciunilor ca fiind sau nefiind „pertinente”.

La art.6 alin.(2) acțiunile în cauză urmează a fi examinate inclusiv prin prisma Codului de procedură penală.

La art.13 alin. (4) considerăm că nu este clară formulare la care persoane se referă și la care acțiuni. Poate fi vorba atât de persoanele din cadrul autorităților care blochează fondurile, cât și cele cărora li se blochează.

La art.19/1 alin. (6) considerăm că nu este stabilit un termen în care autoritatea competentă urmează să transmită cererea Consiliului.

La art.19/2 pe parcursul textului normei se utilizează atât termenul de „supraveghetor”, cât și termenul de „observator”, iar la alin. (2) se face referință la activitatea de „monitorizare”, or se va putea interpreta confuz sensul acțiunii, deoarece pot exista opinii diferite în ceea ce privește distincția între „activitate de supraveghere” și „activitate de monitorizare”.

Suplimentar, menționăm că potrivit art. 25 alin. (1) al Legii integrității nr.82/2017, eficiența cultivării climatului de integritate instituțională și profesională este supusă verificărilor din partea conducătorilor entităților publice, a autorităților anticorupție, a societății civile și mas mediei.

În acest sens, în conformitate cu prevederile art. 25 alin. (3) lit. a), art. 28 alin. (4) ale Legii prenotate, expertiza anticorupție, în calitate de măsură de control al integrității în sectorul public, se va efectua asupra proiectului definitivat în baza propunerilor și obiecțiilor expuse în procesul de avizare și/sau de consultare a părților interesate.

Proiectul propus pentru examinare autorităților competente este remis într-o redacție nouă, fapt ce presupune că ulterior redacția proiectului poate suferi modificări.

Urmare celor expuse, solicităm respectuos, expedierea în adresa Centrului Național Anticorupție a proiectului definitivat, pentru efectuarea expertizei anticorupție.

Director

Digitally signed by Rusu Iulian
Date: 2023.09.29 17:38:26 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Iulian RUSU

Nr. 05/2-3384 din 12 decembrie 2022
la nr. 18-23-11993 din 9 decembrie 2022

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

Copie Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

Urmare examinării proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (număr unic 950/MJ/2022)*, în limita competențelor funcționale, expunem următoarele.

Potrivit notei informative, proiectul este elaborat în contextul angajamentelor asumate ca urmare a aprobării de către Consiliul Europei a cererii de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, potrivit căroră statul urmează să întreprindă un șir de acțiuni țintite spre consolidarea democrației și statului de drept. Totodată, potrivit autorului, proiectul urmărește instituirea unui mecanism de punere în aplicare, la nivel național a măsurilor restrictive internaționale, stabilite prin actele Uniunii Europene, actele și deciziile organizațiilor internaționale sau a altor state, care *nu sunt obligatorii* pentru Republica Moldova, dar pe care aceasta a decis să le pună în aplicare, precum și instituirea unor măsuri restrictive, în conformitate cu practica internațională, din proprie inițiativă.

De menționat că, Legea nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale reglementează aplicarea măsurilor restrictive internaționale și din propria inițiativă a Republicii Moldova, nu doar cele stipulate în documentele cu caracter obligatoriu pentru Republica Moldova. Astfel, se constată reglementarea dublă a instrumentului de instituire a măsurilor restrictive internaționale din inițiativă proprie.

Conceptual, considerăm că proiectul este necesar în eforturile declarate de deoligarhizare, însă nu este clar în ce măsură principiul prezumției nevinovăției este respectat, or pe parcursul textului actului normativ, raportat la subiecții restricțiilor internaționale, se operează cu noțiuni precum: „persoane în privința cărora există *indicii*, informații oficiale sau *în spațiul public...*”, „...*informații credibile.*”, care în opinia noastră, sunt ambigue și comportă riscuri de abuz la etapa de implementare a legii.

Potrivit prevederilor art. 54 alin.(1) lit.a) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative *conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc*. Drept urmare, proiectul urmează a fi revăzut în vederea excluderii formulărilor ambigue.

Mai mult decât atât, relevăm că definirea subiecților restricțiilor (art. 3 din proiect) este prea largă și lasă multă discreție pentru autoritățile competente, fapt care va îngreuna esențial exercitarea atribuțiilor conferite prin lege.

În continuare, notăm că măsurile restrictive internaționale (Capitolul II) trebuie să fie mai explicite și raportate la cadrul legal național din domeniul patrimonial. Astfel, spre exemplu, nu este suficient de clară restricția „interzicerea punerii la dispoziție, direct sau indirect, de fonduri...” (art. 6, alin (1) litera b)).

Prevederile proiectului în partea ce se referă la autoritățile cu competențe de a introduce măsurile restrictive, urmează a fi îmbunătățit pentru a oferi mai multă claritate și coerență a etapelor de consultare, avizare și aprobare a deciziilor privind instituirea măsurilor în cauză, implicit a măsurilor speciale.

Totodată, considerăm improprie instituirea și desfășurarea procedurii de supraveghere prin ordinul ministrului economiei, prin prisma prevederilor întregului art. 23, inclusiv prin prisma competențelor autorității, consfințite în Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Economiei, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.143/2021.

Astfel, în cazul Ordonanței de Urgență nr. 202/2008 din România, de unde este inspirat articolul prenotat, Ministerul Economiei este parte a procedurii de măsură specială la o etapă anterioară (Autoritatea competentă transmite solicitarea persoanei juridice Ministerului Economiei, pentru verificarea îndeplinirii condițiilor... (OUG 202/2008, art. 81 alin (7)). Totodată, în proiectul de lege supus avizării, autoritatea competentă transmite solicitarea Consiliului interinstituțional de supervizare, nu Ministerului Economiei (art. 23, alin (6)). În tot cazul, Ministerul Economiei nu are în organigramă prevăzute unități pentru realizarea atribuțiilor respective. Prin urmare,

Suplimentar, prin prisma prevederilor art. 14 din Legea nr.100/2017, considerăm că procedura de instituire și desfășurare a procedurii de supraveghere urmează a fi aprobată prin hotărâre de Guvern.

Rezumând cele expuse, Ministerul Economiei susține, de principiu, instituirea cadrului legal necesar pentru realizarea angajamentelor asumate în contextul obținerii statutului de țară candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană. Cu toate acestea, redacția propusă a proiectului urmează a fi revăzută în scopul excluderii obligației Ministerului Economiei de elaborare/aprobare a procedurii de supraveghere și în vederea stabilirii unui mecanism eficient de implementare ulterioară, astfel încât să nu fie posibile decizii discreționare și abuzuri.

Ministru

Digitally signed by Alaiba Dumitru
Date: 2022.12.16 13:07:29 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dumitru ALAIBA

Uniunea Avocaților din Republica Moldova

Союз Адвокатов Республики Молдова

Union of Advocates of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
email: uniunea.avocatilor.rm@gmail.com, www.uam.md

Nr. UA/ 924 /2022 din 14 decembrie 2022

La nr. 18-23-11993 din 09.12.2022

Ministerul Justiției al Republicii Moldova

secretariat@justice.gov.md

copie: **Cancelaria de Stat**

cancelaria@gov.md

Cu referire la proiectul de Lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (număr unic 950/MJ/2022), în continuare - „proiect”, remis spre avizare, comunicăm următoarele.

1. Necesitatea acestui proiect este argumentată de autori în nota informativă prin modalitatea de punere în aplicare, distinctă de Legea nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale, a măsurilor restrictive internaționale obligatorii pentru Republica Moldova, precum și cele ale Uniunii Europene, ale altor state sau organizații internaționale, care sunt neobligatorii pentru Republica Moldova, dar la care ultima s-a alinat, precum și a măsurilor restrictive internaționale impuse de Republica Moldova din proprie inițiativă.

În această privință, subliniem că modalitatea de punere în aplicare a acestor măsuri restrictive internaționale face obiectul de reglementare al art. 7-17 al Legii nr. 25/2016, care, în condițiile unei justificări rezonabile, pot fi modificate în vederea reglementării unei alte modalități de punere în aplicare a măsurilor restrictive internaționale la care Republica Moldova s-a aliniat.

Nici faptul că proiectul legii se referă strict la măsurile restrictive internaționale la care Republica Moldova s-a aliniat nu constituie un argument valabil pentru adoptarea unei legi noi, or Legea nr. 25/2016 reglementează deja aplicarea măsurilor restrictive internaționale adoptate de organele Uniunii Europene, de organizații internaționale sau alte state, neobligatorii pentru Republica Moldova, dar la care ultima s-a alinat voluntar.

Argumentul autorilor proiectului, precum că scopul urmărit ar fi distinct celui avut în vedere de Legea nr. 25/2016, la fel nu este unul valabil, deoarece atât proiectul, cât și Legea nr. 25/2016 la art. 3, menționează drept scop asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și dezvoltarea și consolidarea democrației și a statului de drept. Prin urmare nu putem vorbi nici despre existența unui scop special al proiectului legii promovat de autori.

Cu referire la gama și specificul măsurilor restrictive propuse prin proiect, care ar fi „*într-măsură considerabilă diferite de măsurile prevăzute la art. 4 din Legea nr. 25/2016*”, menționăm că nici acest aspect invocat nu constituie un motiv plauzibil pentru elaborarea și adoptarea unei legi noi. Observăm în acest context că, atât Legea nr. 25/2016, cât și proiectul, conțin măsuri restrictive internaționale de ordin economic, financiar, de tranzit,

survolare, intrare, ambele reglementând acest gen de măsuri restrictive, inclusiv blocarea fondurilor și resurselor economice ale persoanelor, aplicarea unor restricții la import, export, tranzit, servicii, de transport sau comunicații pentru anumiți subiecți ai restricțiilor și/sau pentru anumite categorii de bunuri, cu singura diferență că proiectul conține reglementări mai detaliate în acest sens, iar Legea nr. 25/2016 conține un spectru mult mai larg de măsuri restrictive.

Soluția optimă rezidă în modificarea Legii nr. 25/2016 care are drept obiect, inclusiv, alinierea la măsurile restrictive neobligatorii pentru Republica Moldova, urmărește aceleași scopuri, inclusiv, și presupune aplicarea inclusiv a măsurilor restrictive internaționale prevăzute de proiect. Îmbunătățirea Legii nr. 25/2016 este o soluție preferabilă și din punct de vedere al clarității legii și evitării paralelismelor de reglementare.

2. Cu privire la conceptul proiectului legii, de principiu legislația Magnitsky urmărește scopul aplicării anumitor măsuri restrictive de ordin administrativ, economic și de alt gen pentru cazurile în care persoana nu poate fi trasă la răspundere penală, contravențională, administrativă sau civilă conform legii naționale a statului care a adoptat și aplică legislația dată. Prin urmare, această legislație este aplicată în mod preponderent asupra cetățenilor străini și apatrizilor față de care nu poate fi aplicată legea penală, contravențională, administrativă sau civilă a statutului în cauză, dacă există dovezi sau acte juridice definitive că aceste persoane au comis fapte în afara jurisdicției teritoriale a statului, prin care au adus atingere gravă valorilor democratice, drepturilor și libertăților omului.

În nota informativă la proiect este menționat că, proiectul este elaborat pentru stabilirea unui mecanism permanent de instituire din proprie inițiativă și de aplicare a măsurilor restrictive internaționale, care nu au caracter obligatoriu pentru Republica Moldova, stabilite de Uniunea Europeană, organizațiile internaționale și alte state, pe care Republica Moldova decide să le pună în aplicare.

În acest sens, remarcăm că, la nivel național, există deja reglementări în acest sens, instituite prin Legea nr. 25/2016.

Drept acte normative ale altor state, care, în mod similar, au instituit un cadru normativ de aplicare a măsurilor restrictive internaționale, din care autorii s-au inspirat, sunt indicate exemplul Statelor Unite ale Americii, ale Uniunii Europene și altele.

Astfel, potrivit actului adoptat de Congresul Statelor Unite ale Americii (S.284 din 18.04.2016), denumit „Global Magnitsky Human Rights Accountability Act”¹, rezultă că acesta este aplicabil doar „**străinilor**” (definită drept persoană care nu aparține Statelor Unite ale Americii conform secțiunii 2 (3)), care sunt responsabili de **violări grave ale drepturilor omului, recunoscute la nivel internațional**, în baza unor dovezi credibile, **comise împotriva persoanelor pe teritoriul oricărei țări străine**. De asemenea, și domeniul încălcărilor care pot constitui temei pentru impunerea restricțiilor este limitat doar la asasinat extrajudiciare, tortură sau alte violări ale drepturilor omului recunoscute la nivel internațional și la fapte de corupție la nivel înalt, comise de reprezentanți ai guvernului, precum și cei care au rol de complice în aceste fapte.

În privința sancțiunilor, și aici „Global Magnitsky Human Rights Accountability Act” a limitat aceste sancțiuni la limitarea dreptului străinilor de a obține viză sau de a intra pe teritoriul SUA sau revocarea vizei și altor documente care permit intrarea și aflarea pe

¹ <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/senate-bill/284/text>

teritoriul SUA, blocarea tranzacțiilor persoanelor străine cu resurse economice și fonduri care se află, vin în SUA, sau sunt sau intră în posesia sau controlul unei persoane din SUA.

În raport cu acest exemplu, observăm că proiectul propus nu se limitează doar la cetățenii străini și apatrizi nerezidenți, ci la orice **persoană fizică sau juridică din Republica Moldova**, inclusiv în privința **persoanelor aflate în exercițiul unei funcții publice importante la nivel național și membrilor organelor de conducere ale partidelor politice din Republica Moldova**, fără să specifice, similar sursei de inspirație din SUA, că se limitează doar la străini. La art. 3 din proiect se utilizează cuvintele „Măsurile restrictive internaționale ... **pot viza următoarele persoane fizice sau juridice din țară ...**”.

De asemenea, proiectul extinde domeniul de aplicare a legii la un spectru mult mai larg de încălcări, fără a justifica necesitatea acestei extinderi, precum și prevede o listă mai mare de măsuri restrictive.

În special, spre deosebire de legea americană, care se aplica infracțiunilor comise de cetățeni străini în alte state, dar nepedepsite de acestea, proiectul moldovenesc se propune să aibă aplicare asupra **actelor de corupție majoră, comise pe teritoriul Republicii Moldova de cetățeni ai Republicii Moldova**.

În ceea ce privește actele similare ale Uniunii Europene, Regulamentul UE 2020/1998², deși reglementările UE, spre deosebire de reglementările din SUA, nu menționează expres că sancțiunile se aplica pentru (i) naționaliilor altor state pentru și (ii) pentru infracțiuni comise în state străine, totuși, din textul reglementărilor UE (Decizia Consiliului (PESC) 2020/1999³) rezultă că aceste reglementări constituie "instrumente de politică externă" (și nu internă) ale Uniunii Europene⁴.

Preambulul Deciziei Consiliului Uniunii Europene nr. 2020/1999 din 7 decembrie 2020 prevede clar că normele respective sunt adoptate în cadrul politicii externe și de securitate comune, care instituie măsuri restrictive, având în vedere SITUAȚIA ÎN ANUMITE ȚĂRI TERȚE și care vizează încălcări ale drepturilor omului sau abuzuri împotriva acestora.

Reglementările europene susmenționate îndeamnă statele membre ale U.E. să stabilească norme privind sancțiunile aplicabile și să se asigure că acestea sunt puse în aplicare. La moment, numai 4 state europene (Letonia, Lituania, Estonia și Cehia) au adoptat legi Magnitsky la nivel național.

Acest mecanism global al Uniunii Europene de sancționare a încălcărilor drepturilor omului – „EU Global Human Rights Sanctions Regime (EUGHRSR)” vine să suplimenteze mecanismul anterior de sancționare, care era limitat geografic și impunea stabilirea unui mecanism și regim separat de sancționare pentru fiecare caz aparte, însă

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R1998&from=EN>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020D1999&from=EN#d1e32-19-1>

⁴ Alineatul (4) al Preambulului Deciziei Consiliului (PESC) 2020/1999 – „Prezenta decizie instituie un cadru pentru măsuri restrictive specifice menite să vizeze încălcările grave ale drepturilor omului și abuzurile grave împotriva acestora la nivel mondial. [...] Prezenta decizie nu afectează aplicarea altor decizii existente sau viitoare ale Consiliului adoptate în cadrul politicii externe și de securitate comune care instituie măsuri restrictive având în vedere situația din anumite țări terțe și care vizează încălcări ale drepturilor omului sau abuzuri împotriva acestora.” și alineatul (5) „(5) Astfel de măsuri restrictive specifice vor urmări obiective de politică externă și de securitate comună, astfel cum sunt prevăzute la articolul 21 din TUE, și vor contribui la acțiunile Uniunii de consolidare și sprijinire a democrației, a statului de drept, a drepturilor omului și a principiilor dreptului internațional, în conformitate cu articolul 21 alineatul (2) litera (b) din TUE. Aplicarea unor astfel de măsuri restrictive specifice va fi în concordanță cu strategia globală a Uniunii în acest domeniu și va consolida capacitatea Uniunii de a promova respectarea drepturilor omului.

EUGHRSR nu necesită un cadru de reglementare separat și decizie a Consiliului UE pentru fiecare țară sau caz de încălcare pentru a adăuga noi persoane în lista de sancționare.

În raport cu acest mecanism de sancționare, observăm că acesta este parțial transpus în legislația națională prin intermediul Legii nr. 25/2016, care la fel face posibilă aplicarea la nivel național a măsurilor restrictive internaționale impuse de UE prin EUGHRSR.

Totuși, proiectul nu doar că dublează mecanismul existent deja la nivel național, ci extinde spectrul său de aplicare asupra unor încălcări, care nu au fost incluse în Regulamentul UE 2020/1998, precum ar fi faptele de corupție, colaborarea cu serviciile de informații străine.

Subliniem că Uniunea Europeană nu a introdus în listele proprii de sancțiuni nici un funcționar public sau politician din Uniunea Europeană, sau lider de partid politic din Uniunea Europeană. De altfel, în contrast cu prevederile din proiect, EUGHRSR nu reglementează în mod special cine sunt victime sau făptuitori și nu țintesc funcționari publici din UE și lideri de partide politice din UE.

În concluzie, reglementările de sancționare a încălcărilor drepturilor omului la nivelul UE reprezintă instrumente de politică externă ale UE, orientate spre cetățeni străini, acuzați de acțiuni ilegale grave pe teritoriu străin („în anumite țări terțe”, în afara UE). În același timp, proiectul de lege analizat conține elemente de natură să permită caracterizarea acestuia drept o încercare a Republicii Moldova de a utiliza instrumentele de politică externă ale SUA/UE, aplicate de SUA/UE în raport cu state terțe și cetățenii străini, în **scopul sancționării propriilor cetățeni** pentru încălcări comise pe teritoriul Republicii Moldova, care nu au putut fi sancționate prin mecanismele juridice naționale.

În special, proiectul permite Republicii Moldova să urmărească **funcționari publici și lideri de partide politice din Republica Moldova, pentru fapte comise pe teritoriul Republicii Moldova, fapt care îl transformă în instrument de politică internă în raport cu cetățenii proprii** (contrar conceptului și doctrinei legilor „Magnitsky”).

3. Suplimentar, ținând cont de principiul universalității jurisdicției penale asupra actelor de genocid, crimelor împotriva umanității și altor fapte, care cad sub incidența jurisdicției universale, legile Magnitsky nu ar trebui să se răsfângă și asupra unor astfel de fapte și subiecți, care le-au săvârșit, or în acest caz pot fi aplicate alte instrumente juridice, inclusiv recunoașterea și executarea pe teritoriul Republicii Moldova a deciziilor instanțelor de judecată ale altor state și a tribunalelor internaționale a căror statut a fost recunoscut de Republica Moldova.

Sub acest aspect, proiectul legii trebuie să specifice în mod expres limita de aplicare a acesteia doar în privința cazurilor în care nu sunt incidente instrumentele juridice naționale pentru atragerea la răspundere juridică a persoanelor date.

4. Este important de subliniat că, avocații nu pot cădea sub incidența dispozițiilor art. 3 sbp. 4), 5), sbp. 6) lit. a) (iii), (vi) și sbp. 6) lit. b) (iii) și (iv), or acordarea asistenței juridice de către avocat clientului său, în conformitate cu legislația și în temeiul contractului de asistență juridică, nu poate fi apreciată drept asociere cu subiecții restricțiilor și nu trebuie să constituie temei pentru includerea acestor avocați în rândul subiecților restricțiilor. În acest context, sunt elocvente Principiile de Bază ale Rolului Avocatului, adoptate la Congresul al Optulea al Națiunilor Unite despre Prevenirea Crimei și a Tratatului Delincvenților, Havana (Cuba), 27 august-7 septembrie 1990, potrivit cărora, la § 16 este stabilit că „Guvernele sunt obligate să asigure că avocații (a) sunt capabili să își îndeplinească toate funcțiile profesionale fără intimidare, piedică, hărțuire

sau ingerință improprie”, iar la § 18 al Principiilor de Bază ale Rolului Avocatului este stabilit că: *„Avocații nu vor fi identificați cu clienții lor sau cauzelor clienților lor ca urmare a îndeplinirii funcțiilor lor.”*

În consecință, considerăm necesară completarea proiectului cu o dispoziție expresă care să specifice că normele prezentei legi nu se aplică avocaților care, în exercitarea activității profesionale de avocat, au acordat asistență juridică clienților ce cad sub incidența prezentei legi. Mai cu seamă, atragem atenția la art. 20 din proiect, care obligă orice persoană, inclusiv avocații și avocații-stagiari, care au „date și informații” despre subiecții restricțiilor și despre bunurile acestora, despre tranzacții legate de bunuri, de a înștiința autoritatea competentă despre acestea, ceea ce încalcă secretul profesional al profesiei de avocat și principiul confidențialității informațiilor comunicate dintre avocat și client în legătură cu acordarea asistenței juridice. Aceleași considerente sunt aplicabile și dispozițiilor art. 32 din proiect.

5. În continuare, ținem să menționăm că proiectul abundă în expresii și noțiuni neclare și care nu corespund limbajului juridic. În continuare vom expune unele dintre ele, după cum urmează:

1) La art. 3, sbp. 3) noțiunile „ordonarea, controlul sau dirijarea în alt mod” a actelor de corupție, „deturnarea de bunuri private sau publice”, „acte de corupție majoră” nu sunt clare și nu au corespondent în legislația națională, contrar principiului unificării terminologice la elaborarea actelor normative, or aceste noțiuni nu sunt clare și nu corespund terminologiei juridice naționale.

2) La art. 3, sbp. 4) cuvintele „ostile Republicii Moldova” nu corespund principiului clarității legii și previzibilității normelor juridice, care trebuie formulate astfel ca sensul acestora și efectele aplicării lor să fie previzibil, inclusiv, în caz de necesitate, cu ajutorul unui profesionist.

6. De asemenea, existența așa-numitor „indicii, informații oficiale sau în spațiul public” despre „colaborarea” cu anumite „servicii de informații străine” nu trebuie să fie calificată în mod automat drept complicitate la acțiuni împotriva securității statului, deoarece prezența unor informații în spațiul public despre o anumită colaborare cu astfel de servicii nu reprezintă o dovadă a unor fapte îndreptate împotriva securității statului, ci doar drept circumstanțe care trebuie verificate și examinate de organele competente în vederea stabilirii existenței faptei prejudiciabile, săvârșite cu intenție și îndreptate împotriva securității statului, fapte care sunt pasibile de răspundere penală și trebuie urmărite și judecate în corespundere cu legea penală și de procedură penală.

7. La art. 3 sbp. 6) lit. a) (iv) relevăm că simpla deținere a părților sociale sau a acțiunilor unei persoane juridice, fondarea acesteia, nu trebuie să atragă în mod obligatoriu includerea titularului în rândul subiecților restricțiilor, or trebuie evaluată în ce măsură aceste fapte au urmărit același scop, sub aspect intențional, cu cel urmărit de persoana cu care se presupune că aceasta este asociată. Aceleași raționamente sunt aplicabile și în privința administratorilor persoanei juridice - art. 3 sbp. 6) lit. a) (v) și registratorilor persoanei juridice, reprezentanților fondatorilor/titularilor de drepturi, care au acordat suport la înregistrarea persoanelor juridice, bunurilor persoanei juridice - art. 3 sbp. 6) lit. a) (vi).

8. La art. 10 alin. (1) lit. a), sugerăm să se țină cont de același criteriu de rezonabilitate al cheltuielilor, după exemplul lit. b) alin. (1) art. 10 din proiect.

9. Art. 10 alin. (1) este lipsit de previzibilitate, deoarece nu este reglementat clar în ce constau acele condiții adecvate, la care face trimitere norma juridică. Tot aici, considerăm oportună comasarea alin. (1) și alin. (2).

10. La art. 11 alin. (6), propunem calcularea termenului să se realizeze de la data adoptării avizului consultativ și nu de la data întrunirii Consiliului.

11. La art. 11 alin. (7) propunem substituirea cuvântului „secretariatul” cu cuvintele „lucrările de secretariat ale”.

12. La art. 15 alin. (1) nu este clar la ce se referă textul „împreună cu textul în limba română al actelor prin care se instituie măsurile respective”, or dacă acestea se referă la deciziile adoptate conform art. 14 alin. (1), atunci aceste decizii de drept sunt emise în limba de stat – limba română, și o mențiune suplimentară în acest sens nu este necesară, iar dacă se referă la actele emise de alte state, organizații internaționale, atunci remarcăm că aceste decizii nu se emit în limba română (cu excepția României) și nu se poate asigura publicarea acestor acte în limba română, în condițiile în care aceste acte nu au fost emise în limba română. În acest din urmă caz, este vorba despre publicarea traducerii în limba română a textului actelor date.

13. La alin. (1) art. 17 considerăm improprie și inefficientă modalitatea propusă de supraveghere de către Uniunea Avocaților din Republica Moldova a aplicării de către avocați a măsurilor restrictive internaționale, or avocații exercită activitatea lor profesională în mod liber și independent de organul de autoadministrare profesională. Prin urmare, acesta nu raportează organului de autoadministrare profesională despre activitatea sa profesională și răspunde personal pentru calitatea asistenței juridice acordate clientului și are obligații față de client, căruia îi datorează loialitate, diligență profesională și confidențialitate.

Prin urmare, modul în care sunt respectate măsurile restrictive internaționale de către avocați nu pot fi puse în sarcina Uniunii Avocaților din Republica Moldova. În măsura în care Uniunii Avocaților din Republica Moldova îi vor deveni cunoscute informații relevante și pertinente, care indică în privința unor fapte pasibile de răspundere disciplinară a avocatului, Consiliul Uniunii Avocaților poate sesiza Comisia de etică și disciplină al Uniunii Avocaților din Republica Moldova pentru examinarea acestora. Relevăm că, potrivit alin. (1) art. 56 al Legii nr. 1260/2002 cu privire la avocatură, constituie temei pentru tragerea la răspundere disciplinară a avocatului doar încălcarea prevederilor prezentei legi, ale altor acte normative ce reglementează activitatea de avocat, precum și încălcarea gravă a normelor Codului deontologic al avocatului.

Pe de altă parte, respectarea măsurilor restrictive internaționale nu face incidentă activitatea profesională de avocat, or aceștia nu dețin competență în vederea aplicării restricțiilor prevăzute la art. 4 – 9 din proiect. Genurile de asistență juridică calificată acordată de avocați și raporturile juridice instituite între avocat și clientul acestuia nu permit avocatului să blocheze fondurile sau resursele economice ale clientului, or nici măsurile restrictive prevăzute de proiectul legii, astfel după cum sunt acestea formulate, nu sunt presupun obligații în sarcina avocaților și nu sunt impuse spre respectare avocatului, chiar și atunci când avocatul acționează din numele clientului.

14. Art. 17 alin. (4) suferă de lipsă de precizie, or este formulat la timpul viitor („va retrage”) și conține cuvinte inutile precum ar fi „în mod obligator”. Formularea verbului la timpul prezent, forma afirmativă, presupune o obligație, iar precizarea suplimentară în această normă că aceasta constituie o obligație poate ridica semne de întrebare în privința

altor situații în care o asemenea precizare nu s-a realizat. Pe de altă parte, semnalăm că retragerea licenței poate fi considerată o sancțiune disproporționată și care nu este necesară într-un stat democratic, în condițiile în care nu s-a analizat existența altor măsuri mai puțin restrictive care pot înlătura sau preveni „*promovarea imaginii și intereselor*” subiectului restricțiilor, precum ar fi modificarea condițiilor de emisie, a autorizației de retransmisie, aplicarea altor măsuri ce țin de politica editorială sau aplicarea de sancțiuni pecuniare în mod gradual, până la aplicarea sancțiunii cele mai severe – retragerea licenței de emisie.

15. La art. 20 alin. (2), termenul de 24 de ore nu ține cont de faptul că, constatarea se poate efectua la sfârșitul zilei de muncă ce precedă o zi de sărbătoare nelucrătoare sau o zi nelucrătoare, caz în care termenul dat riscă să fie încălcat.

16. Atribuțiile Consiliului prevăzute la art. 23 alin. (6) impune completarea dispozițiilor art. 12 din proiect.

17. La art. 26 alin. (2) și (3), propunem modificarea mecanismului de raportare despre fondurile și resursele economice identificate de entitățile raportoare în legătură cu aplicarea măsurilor restrictive internaționale, astfel încât raportarea acestora să fie efectuată direct către autoritățile publice competente, care au aplicat măsurile restrictive internaționale în cauză, fără a fi necesară raportarea suplimentară către organele de supraveghere ale entităților raportoare. În așa mod, mecanismul va deveni mai rapid și mai eficient, or Uniunea Avocaților din Republica Moldova, de exemplu, nu ține evidența și nu dublează rapoartele despre fondurile și resursele economice identificate în legătură cu aplicarea măsurilor restrictive internaționale. Atribuirea unor asemenea sarcini nu este justificată și nici nu este asigurată din punct de vedere financiar, or organul de autoadministrare profesională a avocaților își formează bugetul din contribuțiile avocaților și taxele încasate pentru serviciile prestate.

18. La art. 27 alin. (4) denumirea sursei de publicare se va indica în mod corect (denumirea oficială deplină).

19. La art. 27 alin. (5) norma juridică trebuie revăzută, astfel încât să excludă echivocul în privința necesității respectării sau nu a procedurii prealabile la contestarea actelor administrative respective, or utilizarea sintagmei „procedurii de contencios administrativ” presupune etapa examinării în fața instanței de contencios administrativ, conform Cărții a treia a Codului administrativ.

20. Art. 29 propunem a fi completat similar alin. (5) art. 27 în privința obligației autorităților publice competente de a revizui periodic în caz de necesitate măsură aplicată și condițiile aplicării ei și de a o revoca din oficiu sau la cerere dacă menținerea acesteia nu mai este necesară (de exemplu, în situația în care, au dispărut temeiurile care au impus aplicarea măsurii date).

21. La art. 30 alin. (3), cuvintele „în măsura posibilității” nu sunt conforme cu principiul clarității legii, care trebuie să fie previzibilă.

22. La art. 34 alin. (1), în contextul alin. (2) care prevede necesitatea aducerii în concordanță a legislației cu prevederile prezentului proiect de lege, precum și în vederea obligației autorităților și instituțiilor responsabile de a emite actele necesare pentru punerea în aplicare a proiectului de lege dat, propunem stabilirea la alin. (1) a unui termen de 3 luni pentru intrarea în vigoare a legii, cu ajustarea în mod corespunzător a prevederilor alin. (2) și (3). Semnalăm că, la alin. (3) termenul de 10 zile se poate dovedi insuficient pentru elaborarea proiectelor de acte normative, respectarea tuturor procedurilor impuse de legislația privind transparența în procesul decizional și aprobarea acestora.

Cu respect,

Dorin POPESCU
Președinte al Uniunii Avocaților din Republica Moldova

Ex. Vladislav Cîrlan
Tel. 022 221910;
e-mail: vladcirlan@yahoo.com

Banca Națională a Moldovei

Nr. 31-002/118/5325

03.10.2023

Ministerul Justiției

Str. 31 August 1989, 82

MD-2012, mun. Chișinău

Cu referire la proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale, remis spre avizare prin scrisoarea Ministerului Justiției nr. 01/8334 din 21 septembrie 2023, Banca Națională a Moldovei (BNM), în limita competențelor sale, comunică următoarele.

1. Din punct de vedere conceptual, potrivit practicii majorității statelor care au stabilit mecanisme similare de implementare a măsurilor restrictive internaționale, proiectul, prin amendamentele operate, urmează să faciliteze stabilirea unui cadru de reglementare clar de aplicare/implementare a măsurilor restrictive internaționale, luând în calcul modul de aplicarea a acestora pe teritoriul Republicii Moldova, tipul acestora, domeniul pe care acestea le vizează, etc.

Cu toate acestea, se atestă că, în privința măsurilor restrictive adoptate de Republica Moldova din proprie inițiativă, a măsurilor internaționale sau instituite unilateral de alte state (UE, OFAC, etc.), proiectul doar preia anumite prevederi ale Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale (CSE) nr. 45/2022, fără instituirea unui mecanism distinct și clar. În acest context, menționăm că, în absența competențelor CSE de instituire a unor obligații legale noi, precum și în lipsa unui cadru național deplin de implementare a măsurilor restrictive care nu țin de domeniul spălării banilor și finanțării terorismului, prin dispozițiile CSE, s-a recurs la utilizarea mecanismului existent de implementare a măsurilor restrictive internaționale și a prevederilor privind blocarea fondurilor prevăzute de Legea nr. 308/2017 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Această soluție legislativă intermediară urmează a fi soluționată de prezentul proiect.

Contrar, art. 4² alin. (3) și (4) din proiect utilizează același mecanism intermediar instituit prin dispoziția CSE. În acest sens, considerăm imperios revizuirea prevederilor art. 4² în vederea stabilirii unui mecanism distinct și clar privind tipul bunurilor/tranzacțiilor care urmează a fi supuse procedurii de blocare a fondurilor/resurselor economice, termenul în cadrul căruia aplicarea acestor măsuri trebuie raportate autorității competente, termenul în cadrul căruia autoritatea competentă urmează să comunice decizia de confirmare a măsurii restrictive, termenul pentru care se aplică măsura restrictivă, etc.

La art. 4² alin. (2), proiectul urmează să stabilească în mod explicit un mecanism de contestare a deciziilor Serviciului de Informații și Securitate. Acesta urmează să stabilească modul de contestare de către persoanele vizate de lista persoanelor asociate a deciziei Serviciului de Informație și Securitate, termenul de examinare a contestației, modalitatea de atac a deciziei, etc. Remarcăm în acest sens deficiențele de implementare practice ale mecanismului similar instituit prin Decizia nr. 45 a CSE, care evidențiază că persoanele vizate contestă decizia de includere în listă nu doar în adresa Serviciului de Informații și Securitate, dar și a tuturor autorităților implicate în procesul de coordonare, care nu au competențe decizionale finale de includere/excludere din lista asociațiilor. Aceasta implică tergiversarea substanțială a soluționării contestațiilor.

În lumina celor expuse mai sus, BNM reiterează opinia expusă anterior pe marginea proiectului privind necesitatea ajustării proiectului de Lege prin excluderea referințelor la prevederile Legii nr. 308/2017 (cu excepția referințelor la calitatea de entități raportoare și autorități de supraveghere).

2. Cu privire la definiția termenului „fonduri”, în partea ce ține de litera b) („depozite la bănci și prestatori de servicii de plată sau la alte entități, solduri de conturi, creanțe și titluri de creanță”), propunem excluderea textului „și prestatori de servicii de plată sau la alte entități”, având în vedere că potrivit art. 6 alin. (1) din Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor, se interzice oricărei persoane care nu este bancă să se angajeze într-o activitate de atragere de depozite sau de alte fonduri rambursabile de la public. O interdicție similară, aplicabilă în concret societăților de plată și emitenților de monedă electronică se regăsește și în articolele 24 și 87 din Legea 114/2012 cu privire la serviciile de plată și monedă electronică.

3. Cu referire la art. 4³ alin. (2), semnalăm că, categoria de acte cu caracter politic este distinctă de categoria actelor normative. În acest sens, art. 1 alin. (2) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative stabilește că „prezenta lege nu se aplică actelor juridice cu caracter individual și celor cu caracter exclusiv politic și nici actelor care nu conțin norme de drept.”.

Totodată, având în vedere prevederile art. 190 din Codul administrativ („Nu pot fi contestate cu acțiune în contencios administrativ următoarele acte administrative: a) **actele exclusiv politice** ale Parlamentului, ale Președintelui Republicii Moldova și ale Guvernului; b) **actele administrative cu caracter diplomatic referitoare la politica externă a Republicii Moldova**; c) **actele de comandament cu caracter militar.**”), și luând în considerare faptul, că prin deciziile de aplicare a măsurilor restrictive sau deciziile de aliniere la măsurile restrictive internaționale se limitează anumite drepturi a unor persoane fizice sau juridice, propunem a se evalua adițional în ce măsură aceste acte (vizate la art. 4³ alin. (2)) ar putea fi considerate drept „**acte exclusiv politice**”.

În cazul în care se optează pentru calificarea actelor respective drept acte exclusiv politice, recomandăm ajustarea corespunzătoare a terminologiei din Legea nr. 25/2016, prin revizuirea cuvintelor „*acte normative*” (art. 5, art. 14, etc.).

Cu privire la propoziția a doua a art. 4³ alin. (2) („*Aceste acte nu pot fi obiectul unei contestări cu acțiune în contencios administrativ în condițiile Codului administrativ*”), propunem a se evalua concordanța acestei prevederi cu art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului („*Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa*”) în cazul în care prin aceste acte sunt restrânse sau limitate drepturi ale persoanelor fizice sau juridice.

La art. 4³ alin. (4), propunem a se evalua adițional în ce măsură este justificat de a reglementa posibilitatea de contestare a actelor de punere în aplicare a măsurilor restrictive (implicit – atragerea la răspundere juridică a autorității emitente), având în vedere că actul „politic”, care este obligatoriu spre implementare de către autoritatea publică și în baza căruia se emite actul administrativ „particular”, nu este pasibil de contestare (implicit – nu implică răspunderea autorității emitente). Opinem că, în măsura în care actul de bază nu este pasibil de contestare, nici actele subsecvente acestuia nu pot fi contestate decât dacă nu corespund actului de bază vizat la art. 4³ alin. (2).

Totodată, în vederea fortificării clarității și previzibilității prevederii, propunem explicitarea sintagmei „*Actele particulare*”.

4. Cu referire la art. 7¹, propus pentru completarea Legii nr. 25/2016, care prevede constituirea Consiliului interinstituțional de supervizare (Consiliu), considerăm necesară revizuirea componenței acestuia, prin excluderea Guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei (sau a oricărui alt reprezentant al BNM). Înțelegem, că Consiliul deține competențe importante în implementarea Legii 25/2016. Astfel, potrivit prevederilor alin. (5) din art. 7¹, toate deciziile de adoptare de către Republica Moldova, din proprie inițiativă, a oricăror măsuri restrictive vor fi luate de către Consiliu (din redacția proiectului nu pot fi identificate alte autorități competente în acest sens). La fel, deciziile de aliniere a Republicii Moldova la anumite măsuri restrictive instituite prin acte ale Uniunii Europene, ale altor organizații internaționale sau prin decizii unilaterale ale altor state intră în competența Consiliului. În această ordine de idei, consemnăm că scopul măsurilor restrictive internaționale, enunțat la art. 3 din Legea nr. 25/2016, vizează, în principal, consolidarea securității, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, democrației și statului de drept. Categoriile de măsuri restrictive internaționale, prevăzute la art. 4 din aceeași lege, reflectă aceste obiective. În corelare cu scopul urmărit prin Legea nr. 25/2016, subiecții restricțiilor - persoane juridice și fizice - sunt persoane care au comis fapte/infracțiuni în domeniile păcii și securității omenirii, drepturilor omului, acte de corupție majoră și altele similare (art. 4¹). Mai mult, potrivit proiectului de lege, un șir de decizii, a căror adoptare este atribuită în competența

Consiliului, reprezintă acte cu un caracter eminent politic (art. 4³). Consecvent, atenționăm că participarea Guvernatorului BNM (sau a oricărui alt reprezentant al BNM) în Consiliu excedează atribuțiile și competențele unei bănci centrale, comportă riscul unor ingerințe nepermise în mandatul acesteia și atribuie activității acesteia un pronunțat caracter politic, contrar principiilor și standardelor aplicabile statutului unei bănci centrale.

În acest sens, semnalăm, că potrivit opiniilor Băncii Centrale Europene, enunțate pe marginea unor propuneri de modificare a legilor naționale ale statelor-membre, sarcinile noi care sunt îndeplinite de o bancă centrală națională și care sunt atipice pentru aceasta sau care sunt îndeplinite în mod clar în numele și în interesul exclusiv al Guvernului sau al altei entități din sectorul public ar trebui considerate drept sarcini guvernamentale (acestea nu sunt considerate ca făcând parte din funcțiile Sistemului European al Băncilor Centrale¹).

Totodată, BCE susține că îndeplinirea sarcinilor noi nu trebuie să genereze apariția unui conflict de interese care ar viza exercitarea în condiții de normalitate a sarcinilor existente, specifice Băncii Centrale și nici să expună membrii organelor decizionale la riscuri politice care pot impacta direct independența personală și în mod special garanțiile mandatului specificate la art. 14.2 din Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene de care beneficiază subiecții respectivi².

De asemenea, într-o ipoteză reziduală în care Consiliul va adopta decizii sau opinii consultative pe subiecte care ar putea avea o tangență minoră cu atribuțiile BNM (cum ar fi impunerea unor limitări sau restricții în raport cu entitățile supravegheate de BNM: bănci, infrastructuri a pieței financiare, prestatori de servicii de plată nebankari, asigurători și reasigurători, asociații de economii și împrumut, organizații de creditare nebankară, birouri a istoriilor de credit; sau în legătură cu deținerile de participațiuni în entitățile menționate), semnalăm că participarea Guvernatorului BNM în cadrul Consiliului interinstituțional de supervizare va afecta principiul de independență instituțională al BNM și va devia de la exigențele prevăzute la art. 6 alin. (4) din Legea nr. 548/1995, or, având în vedere rolul reprezentativ al Guvernatorului BNM în raport cu orice autoritate, persoană juridică sau fizică terță (art. 24 alin. (1) din Legea nr. 548/1995), implicarea acestuia în procesul decizional al Consiliului va determina, indirect, asumarea de către BNM a unor decizii, care nu au fost adoptate de BNM în mod independent potrivit standardelor internaționale în materie de independență a băncii centrale, dar care au fost adoptate de către Consiliu, constituit din autorități publice subordonate Guvernului și autorități publice autonome, instituindu-se, implicit, un mecanism de influență de către autoritățile publice terțe a membrilor organelor de conducere ale BNM în exercitarea atribuțiilor lor.

Relevăm, că potrivit art. 6 alin. (4) din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, *„Autoritățile publice, precum și orice alte părți terțe nu vor încerca să*

¹ CON/2016/54- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016AB0054&qid=1658906845324&from=EN>

² CON/2021/29- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021AB0029>

influențeze membrii organelor de conducere ale Băncii Naționale în exercitarea atribuțiilor lor.” Menționăm, că această prevedere (a cărei fortificare prin Legea nr. 364/2022 pentru modificarea unor acte normative a constituit unul din angajamentele stabilite prin Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare, agreat de R. Moldova cu Fondul Monetar Internațional la 7 septembrie 2022) transpune **principiul independenței instituționale a băncilor centrale**, recunoscut la nivel internațional (inclusiv la nivel european, în rapoartele de convergență și opiniile Băncii Centrale Europene). Astfel, potrivit pct. 2.2.3 din Raportul de convergență al BCE din 1 iunie 2022³, principiul independenței instituționale este expres prevăzut la art. 130 din Tratatul de funcționare a Uniunii Europene și art. 7 din Statutul SEBC și BCE. Aceste două articole interzic băncilor centrale naționale și membrilor organelor de conducere a acestora de a solicita sau de a primi instrucțiuni de la instituțiile sau organele UE, de la orice guvern a statului membru sau de la orice altă entitate. Adicional, acestea interzic instituțiilor și organelor UE, guvernelor statelor membre de a influența membrii organelor de conducere a băncilor centrale a căror decizii pot afecta îndeplinirea atribuțiilor băncii centrale naționale.

Alternativ, BNM poate fi consultată prealabil cu privire la subiecte conexe atribuțiilor acesteia, având în vedere că poziția BNM, emisă în cadrul unei proceduri de consultare prealabilă, este exprimată independent, fără influența altor autorități publice în contextul unui proces decizional comun, precum și exclusiv în limitele mandatului deținut de BNM.

Adicional, atragem atenția asupra lipsei reglementărilor cu privire la modul de activitate al Consiliului interinstituțional de supervizare: procedura de convocare, modul și termenele de comunicare a ordinii de zi, condițiile de determinare a caracterului deliberativ al ședințelor Consiliului, modul de desfășurare a procesului decizional (membrii cu drept de vot, numărul de voturi necesar pentru adoptarea deciziei, opțiunile de vot (pro, contra, abținere), etc.). Recomandăm suplinirea prevederilor art. 7¹ în acest sens, fie abilitarea altei autorități publice cu adoptarea reglementărilor cu privire la modul de funcționare a Consiliului.

5. Propunem a se examina necesitatea revizuirii art. 12 alin. (1) și (2), art. 16 alin. (1) și (2) din Legea nr. 25/2016 (care fac referință la „autoritatea publică emitentă”, „autoritatea publică competentă”) în cazul în care Consiliul nu are statut de autoritate publică.

6. La alin. (7), propus pentru completarea art. 16 din Legea nr. 25/2016, propunem revizuirea textului „băncile și prestatorii de servicii de plată”, luând în considerare că, potrivit art. 5 din Legea nr. 114/2012, la categoria de prestatori de servicii de plată se atribuie și băncile.

De asemenea, recomandăm revizuirea cuvintelor „*Instituția financiară sau de credit*”, cu precizarea subiecților vizați (bancă, societate de plată, societate emitentă de monedă

³ [Convergence Report, June 2022 \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/convergence-report-june-2022)

electronică, etc), având în vedere că legislația R. Moldova în domeniul financiar nu distinge astfel de subiecți precum instituția financiară sau instituția de credit.

7. La art. 19², recomandăm a se examina oportunitatea precizării limitelor mandatului supraveghetorului desemnat potrivit art. 19¹ alin. (6), la care se vor circumscrie drepturile și obligațiile supraveghetorului, având în vedere că, potrivit art. 19¹ alin. (1), sistemul de supraveghere se instituie provizoriu pentru asigurarea respectării de către persoana juridică a măsurilor restrictive internaționale.

8. La art. 19⁴-19⁵, înaintăm următoarele propuneri pentru îmbunătățirea calitativă a proiectului:

- recomandăm să se specifice termenul exact stabilit pentru raportare, prin revizuirea sintagmei „*de îndată*”, precum și termenul pentru dispunerea aplicării măsurii restrictive, cu modificarea cuvintelor „*fără întârziere*”;

- considerăm, că blocarea fondurilor ar trebui să vizeze atât fondurile disponibile la moment, cât și cele viitoare, derivate – care reprezintă beneficii economice *ab initio* în favoarea persoanelor incluse în liste. Prin urmare, mecanismul de aplicare a măsurilor restrictive impus la art. 19⁴-19⁵, urmează a fi revizuit în acest sens;

- la art. 19⁵ alin. (5), opinăm, că revizuirea și revocarea din oficiu urmează să fie realizată de una din autoritățile competente de luarea deciziei de includere a persoanei în listă;

9. Semnalăm, că prevederile propuse ale proiectului sunt lacunare în ceea ce privește sancționarea subiecților responsabili de aplicarea măsurilor restrictive. Potrivit practicii altor state, sancțiunile pentru neexecutarea obligațiilor de implementare a măsurilor restrictive sunt reglementate direct în actul care stabilește obligațiile de aplicare a măsurilor internaționale. În contextul în care proiectul stabilește categoria autorităților competente, ultimele ar trebui să aibă și competențe de sancționare a subiecților care au obligații de implementare. În partea ce ține de entitățile raportoare, autoritatea desemnată potrivit proiectului este Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor. De asemenea, remarcăm că anumite state, precum și Uniunea Europeană, tind să stabilească chiar și sancțiuni penale pentru neîndeplinirea obligațiilor de aplicare a măsurilor restrictive - https://commission.europa.eu/document/2a578063-d2e8-4e06-8f40-95b16fc92c20_en.

Această categorie de sancțiuni, precum și stabilirea competențelor de rigoare pentru organele de drept, ar urma să fie luate în considerare atunci când R. Moldova se aliniază, adoptă aceste măsuri restrictive. De asemenea, proiectul nu stabilește sancțiuni pertinente pentru obligațiile noi introduse în proiectul de lege, cum ar fi cele de la art. 18¹.

10. Cu referire la măsurile ce vizează blocarea fondurilor sau a resurselor economice prevăzute la art. 19⁵ alin. (1), remarcăm că dispunerea și punerea în aplicare a acestei categorii de măsuri în cazul băncilor și altor entități din sectorul financiar (prestatori de servicii de plată, emitenți de monedă electronică, asigurători, reasigurători, organizații de creditare

nebancaară, asociații de economii și împrumut, birourile istoriilor de credit) ar putea conduce la situații de incapacitate de plată a acestora și riscul inducerii în stare de insolvabilitate. Prin urmare, considerăm că în textul proiectului de lege urmează să se reglementeze mai clar, detaliat și nuanțat mecanismul și condițiile de aplicare a măsurilor restrictive internaționale în cazul băncilor și altor entități din sectorul financiar, pentru a identifica instrumentul potrivit, care nu va afecta continuitatea activității entităților menționate și nu va duce la impactarea funcționării sectorului financiar-bancar.

În acest sens, BNM își exprimă disponibilitatea pentru furnizarea oricăror precizări și explicații adiționale (eventual, în cadrul unei ședințe bilaterale) în vederea definitivării mecanismului de aplicare a măsurii restrictive internaționale de blocare a fondurilor sau a resurselor economice în raport cu entitățile supravegheate de BNM.

Cu respect,

Octavian ARMAȘU
Guvernator

Digitally signed by Armașu Octavian
Date: 2023.10.03 17:44:41 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

ex. J. Costanda
tel. 022 82 21 55

Adresa: Bulevardul Grigore Vieru nr. 1, MD-2005, Chișinău, Republica Moldova
Tel: (+373) 22 822 606, Fax: (+373) 22 220 591, email: official@bnm.md, web: www.bnm.md

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

26.09.2023 nr. 04-06/861

La nr. _____

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

La adresarea Ministerului Justiției nr.01/8334 din 21 septembrie 2023, Ministerul Finanțelor a examinat proiectul de lege privind modificarea Legii nr.25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova) și comunică următoarele.

La art.I din proiect:

1) La pct.2 primul alineat textul „persoane fizice care exercită funcții publice importante la nivel” urmează a fi completat cu cuvântul ”internaționale”.

2) La pct.2 din noțiunea ”persoane fizice care exercită funcții importante la nivel internațional” urmează a fi exclus textul ”membri ai organelor de conducere și de administrare ale întreprinderilor cu capital de stat”, deoarece această categorie de persoane se regăsește concomitent și la noțiunea ”persoane fizice care exercită funcții importante la nivel național”, prevăzută în același pct.2.

3) La fel, urmează a se determina categoria la care se atribuie ”ofițerii cu grade militare superioare și supreme și persoanele de conducere ale partidelor politice”, deoarece acestea se regăsesc concomitent în ambele categorii de la pct.2 – ”persoane fizice care exercită funcții importante la nivel internațional” și ”persoane fizice care exercită funcții importante la nivel național”.

4) La pct.4, ce vizează completarea legii cu art.4¹, alin.(2) al acestui articol stabilește că măsurile restrictive internaționale pot fi aplicate și față de persoanele fizice, cetățeni ai Republicii Moldova și persoanele juridice naționale. Astfel, opinăm că norma dată urmează a fi examinată suplimentar în condiția în care se propune stabilirea unor măsuri restrictive *internaționale* și în cazul în care persoana fizică, cetățean a Republicii Moldova, a săvârșit pe teritoriul Republicii Moldova o infracțiune, prevăzută la art.4¹ (de exemplu, tortura). Propunerea respectivă urmează a fi examinată de autor în pofida faptului că una din condiții reprezintă faptul că cetățeanul respectiv nu se află pe teritoriul Republicii Moldova la momentul aplicării restricției respective.

5) La pct.4, ce vizează completarea legii cu art.4², la alin.(1) lit.a) și pct.(iv) de la lit.a) urmează a fi reformulat textul ”informații credibile” pentru a putea determina ce informații cad sub incidența acestei noțiuni.

6) La pct. 4, care prevede completarea legii cu art. 4², alin. (4) propunem să fie expus în următoarea redacție: „(4) În cazul stabilirii unor suspiciuni pertinente cu privire la faptul că prin activitatea sau tranzacția respectivă se urmărește eludarea măsurilor restrictive internaționale, aceasta se sistează prin decizie a Serviciului

Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, pe un termen de până la 30 zile lucrătoare, cu remiterea deciziei respective organelor competente, pentru întreprinderea măsurilor necesare, în conformitate cu atribuțiile legale.” Propunerea respectivă derivă din atribuțiile Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (SPCSB) stabilite prin Legea nr. 308/2017, motiv din care considerăm inoportună remiterea deciziei respective Serviciului Fiscal de Stat, care urmează să transmită ulterior materialele către organele competente pentru adoptarea deciziilor de rigoare. Or, SPCSB remite decizia conform atribuțiilor stabilite prin lege direct organelor competente pentru întreprinderea măsurilor necesare. În cazul în care propunerea respectivă nu se acceptă, considerăm oportun a indica în textul normei faptul că Serviciul Fiscal de Stat atât aplică, cât și ridică măsurile de asigurare în baza deciziei SPCSB.

7) La pct. 18, referitor la completarea legii cu art.19⁹ și art. 19¹⁰, care reglementează regimul bunurilor cărora li se aplică măsurile restrictive internaționale și procedura de administrare a bunurilor respective, considerăm oportun de a exclude Serviciul Fiscal de Stat ca instituție care va răspunde de procedura de administrare a bunurilor respective, precum și excluderea din sarcina Serviciului Fiscal de Stat a obligației de compensare a cheltuielilor de conservare și administrare și de a include în atribuțiile Agenției de Recuperare a Bunurilor Infractionale procedura respectivă. Or, în prezent există deja implementat un mecanism aferent procedurii de conservare și administrare a bunurilor infractionale indisponibilizate, precum și acoperirii cheltuielilor necesare pentru conservarea și administrarea bunurilor respective, prevăzute prin Legea nr. 48/2017 și Hotărârea Guvernului nr.684/2018.

Ministru

Digitally signed by Sireteanu Veronica
Date: 2023.09.27 16:07:22 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Veronica SIREȚEANU

Ex. Balan
(022)26-28-88

CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA
THE AUDIOVISUAL COUNCIL OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

MD-2012, Chișinău, str. V. Părcălab nr. 46, Tel.: (+37322) 277551, fax: (+37322) 277471,
e-mail: office@consiliuaudiovizual.md, https://consiliuaudiovizual.md

Nr. 139/02 din 02 octombrie 2023
La nr. 01/8334 din 21.09.2023

Ministerul Justiției
al Republicii Moldova
secretariat@justice.gov.md
ion.glavan@justice.gov.md

Prin prezenta, Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova vă remite spre informare Decizia nr. 304 din 29 septembrie 2023, cu privire la examinarea și avizarea proiectului de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova)).

Anexă:

1. Copia Deciziei CA nr. 304 din 29.09.2023 – 1 filă.

Cu respect,

PREȘEDINTĂ

Digitally signed by Vițu-Eșanu Liliana
Date: 2023.10.02 09:59:08 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Liliana VIȚU-EȘANU

CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA

DECIZIA nr. 304
din 29 septembrie 2023

Cu privire la avizarea proiectului de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale

Prin adresarea nr. 01/8334 din 21.09.2023, Ministerul Justiției a remis Consiliului Audiovizualului spre examinare și avizare proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova)).

Acest proiect de lege are drept scop acordarea unui instrument legal autorităților publice naționale, care va servi drept sprijin și punct de orientare în eforturile acestora de contracarare a faptelor unor subiecți vizați de măsuri restrictive internaționale, precum și de limitare a obținerii oricăror beneficii de pe urma acestor fapte, constituind totodată și un temei legal pentru adoptarea în viitor a propriilor reglementări interne cu referire la procedurile desfășurate de autoritățile respective.

Urmare a examinării proiectului de lege susmenționat, în limita competențelor funcționale prevăzute de Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, Consiliul Audiovizualului comunică lipsa de obiecții și propuneri.

În temeiul prevederilor art. 73-75 din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 și ale Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative,

Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova DECIDE:

1. Se aprobă și se prezintă Ministerului Justiției prezentul Aviz la proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale.
2. Controlul asupra executării prezentei decizii se pune în sarcina Secției juridice.
3. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării și se publică pe pagina web oficială a Consiliului Audiovizualului.

PREȘEDINTĂ

Liliana VIȚU-EȘANU

11 ianuarie 2023

La Nr.

Nr. 04-3/2 - 73

din

**Doamnei Natalia GAVRILIȚA
Prim-ministra Republicii Moldova**

**Domnului Sergiu LITVINENCO
Ministrul Justiției**

Opinie

la proiectul de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (Legea Magnitsky (Republica Moldova))

Avocatul Poporului a examinat din oficiu proiectul de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (Legea Magnitsky (Republica Moldova)).

Proiectul de lege include prevederi care vizează modalitatea de transpunere în legislația națională a sancțiunilor internaționale impuse de state străine sau organizații internaționale. Autorul proiectului a indicat că în legislația din domeniu examinată cu ocazia elaborării proiectului au enumerate actele adoptate în Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Canada, Australia, precum și actele Uniunii Europene (Regulamentul UE 2020/1998) privind măsuri restrictive împotriva încălcărilor grave ale drepturilor omului și a abuzurilor grave împotriva drepturilor omului. Au fost analizate totodată și prevederile similare referitoare la punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale existente în cadrul legislației din România (Ordonanța de Urgență nr. 202/2008). Pe de altă parte, nu există indicii clare asupra standardelor aplicabile în acest domeniu, un exemplu de bună practică la nivelul Consiliului Europei, ce ar fi relevante inclusiv pentru Republica Moldova.

Deși autorul prezintă argumente în privința oportunității proiectului de lege unele prevederi, în opinia noastră, comportă risc de interpretare discreționară, aplicarea unor practici incorecte și abuzive, ceea ce va putea afecta ordinea juridică în stat și va duce inclusiv la încălcarea drepturilor și libertăților omului.

Ombudsmanul nu neagă necesitatea sporirii practicilor de combatere a fenomenului corupției, însă, proiectul în redacția propusă conține elemente de imprevizibilitate, precum

și ingerințe de ordin normativ care ar putea fi calificate ca o îngrădire a prevederilor constituționale cu privire la statul de drept și drepturile omului.

Avocatul Poporului relevă că „statul de drept” este consacrat într-o serie de instrumente internaționale din domeniul drepturilor omului și în alte documente de stabilire a standardelor în materie. Conceptul „statului de drept”, consacrat, împreună cu democrația și drepturile omului în Preambulul Convenției Europene, reprezintă cei trei piloni ai Consiliului European, organizație internațională al cărui membru este și Republica Moldova.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului consideră că principiul statului de drept, menționat în preambulul Convenției, este „un element al patrimoniului spiritual comun al statelor membre ale Consiliului European” și se referă la Convenție în ansamblu. Acest principiu al statului de drept a fundamentat, în special, cerința stabilită de Curte de **protecție adecvată împotriva ingerințelor arbitrare ale puterii publice** (*a se vedea, inter alia, Hotărârile CEDO Engel și alții v. Olanda din 8 iunie 1976, Klass și alții v. Germania 6 septembrie 1978, Malone v. Regatul Unit din 2 august 1984 etc.*).

În Raportul privind preeminența dreptului, Comisia de la Veneția a stabilit că legile trebuie să se aplice în mod egal tuturor, cu excepția situațiilor în care există deosebiri obiective care justifică diferențierea [CDL-AD(2011)003rev, § 65]. Totodată, Comisia a subliniat că respectarea principiului preeminenței dreptului nu se limitează doar la punerea în aplicare a prevederilor explicite și formale ale legii și ale Constituției, ci implică, totodată, un comportament și practici constituționale care să faciliteze conformarea cu normele formale de către toate organele constituționale și respectul reciproc între acestea (*a se vedea Avizul nr. 685/2012 din 17 decembrie 2012, CDL-AD(2012)026, § 72*).

O trăsătură esențială a statului de drept este subordonarea rigidă a tuturor, inclusiv a instituțiilor statale, normelor clare, previzibile și prestabilite ale dreptului¹.

În acest sens, Ombudsmanul reiterează că principiul preeminenței dreptului și respectarea drepturilor omului sunt garantate în special de articolul 1 alin. (3) din Constituție.

La fel, în jurisprudența sa², Curtea Constituțională a menționat că statul de drept se fundamentează pe justiție și nu pe oportunitate.

Fără a denunța categoric importanța și impactul oportunității, Avocatul Poporului consideră că justiția trebuie aplicată numai în cadrul legal. Iar arogarea unor drepturi puterii executive în locul instanței de judecată, ar putea încălca principiul separației și colaborării puterilor în stat garantat de articolul 6 din Constituție.

Totodată, și articolul 20 din Constituție, care garantează dreptul de acces liber la justiție, stabilește că dreptul de acces liber la justiție trebuie realizat în condițiile legii, în

¹ Hotărârea Curții Constituționale nr.7/2012

² Hotărârea Curții Constituționale nr.22/2015

vederea garantării respectării rigorilor unui tribunal instituit de lege. **Orice abatere de la acest standard reprezintă o încălcare a articolului 20 din Constituție** (*a se vedea, mutatis mutandis, Gurov v. Moldova, 11 iulie 2006, §§ 37-39; Guðmundur v. Islanda [MC], 1 decembrie 2020, § 220*).

Avocatul Poporului menționează că statele sunt garanți ai democrației, ai drepturilor omului și ai statului de drept și poartă responsabilitatea pentru punerea lor în aplicare.

În jurisprudența sa³, Curtea Constituțională a reiterat că fenomenul corupției constituie o amenințare la valorile statului de drept, democrație și drepturile omului, subminează principiile bunei-administrații, echității și justiției sociale, denaturează concurența, împiedică dezvoltarea economică și periclitează stabilitatea instituțiilor democratice și fundamentul moral al societății.

Prin urmare, este imperios necesară asigurarea unor mijloace legale, adecvate și eficiente, compatibile cu procesul continuu de modernizare și tehnologizare, astfel încât fenomenul infracțional al corupției să poată fi controlat și diminuat. Tocmai de aceea protecția drepturilor individuale nu poate fi una absolută, acestea nu pot fi exercitate în absurdum, ci pot constitui obiectul unor restrângeri care sunt justificate în funcție de scopul urmărit. Astfel, Curtea Constituțională încurajează și salută toate eforturile depuse de autoritățile competente în lupta cu acest fenomen.

În acest sens, **Ombudsmanul consideră important ca aceste eforturi să nu periclitizeze ordinea constituțională, să nu pună în pericol stabilitatea instituțiilor democratice și să nu încalce drepturile fundamentale ale omului.**

Analizând conținutul proiectului de lege, am considerat imperios necesar de a fi clarificate normele din proiectul de lege propus spre consultare publică, care comportă anumite riscuri:

- Atât în nota informativă, cât și în proiectul proiectului de lege nu este definit clar care este scopul legitim, principiile ce derivă din aplicarea legii, proporționalitatea măsurilor aplicate având în vedere existența unui cadru general de reglementare a aplicării măsurilor restrictive internaționale (*Legea nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale*). În acest context, ca și soluție ar putea fi examinată oportunitatea ajustării/operării modificărilor la legea respectivă;
- Sintagma „orice persoană fizică și juridică” este una vagă și imprevizibilă. În acest sens, recomandăm a fi exclusă sau revizuită, deoarece oferă autorităților aplicarea în mod discreționar și arbitrar a sancțiunilor împotriva oricăror persoane fizice și juridice, care prin acțiunile sau inacțiunile culpabile au atentat la asigurarea respectării drepturilor și libertăților omului, al dezvoltării și consolidării

³ Hotărârea Curții Constituționale nr. 7 din 16 aprilie 2015

democrației și statului de drept (art.1). Ulterior se prezintă o listă de persoane fizice și juridice în a căror privință se aplică măsurile restrictive internaționale (art.3);

- Sintagma „acte de corupție majoră” este contrară principiului clarității și previzibilității normelor juridice și necesită a fi concretizată (art.3, sbpct 3);
- Măsurile restrictive internaționale nu oferă suficiente garanții împotriva riscului de utilizare abuzivă sau de interpretare extensivă a dispozițiilor, prin ce ar putea genera încălcarea dreptului la proprietate, la libera circulație, accesului liber la justiție. Aceste măsuri ar trebui evaluate prin prisma testului de legalitate, legitimitate, necesitate într-o societate democratică (art.4);
- Considerăm că măsurile prevăzute la art.5 nu determină clar condițiile și termenul de aplicare acestor măsuri, modul de revocare sau încetare și exercitarea unui control asupra necesității menținerii măsurii. Totodată, prevederile lit.b) din art.5 nu definește clar în ce scop se face refuzul pentru acordarea oricăror vize sau anularea acestora. Aceasta reprezintă în sine o măsură excesivă în raport cu obiectivul ce trebuie atins. Or refuzul sau anularea vizelor obținute urmare unei restricții aplicate cu un anumit scop, poate restrânge nejustificat dreptul de a dispune de alte tipuri de vize (în scop de muncă, studii etc).
- Rolul și atribuțiile Consiliului interinstituțional de supervizare, ca organ executiv, ar putea fi inadecvate în contextul în care lipsesc garanții procedurale echitabile, competențe de examinare atribuite exclusiv instanței de judecată. Arogarea acestor competențe Consiliului în locul instanței de judecată ar putea constitui o încălcare a principiul separației și colaborării puterilor în stat, garantat de art.6 din Constituție (art.11, 12);
- Oferirea posibilității Consiliului Audiovizualului de a decide retragerea licenței de emisie eliberată anterior unui furnizor de servicii media, care este deținut sau controlat de un subiect al restricțiilor, prezintă un risc de arbitrar care ar putea afecta dreptul la proprietate și libertatea de exprimare și accesul la informație (art.17 alin.(4)).
- Drepturile discreționare oferite supraveghetorului de a avea acces în toate locațiile în care își desfășoară activitatea persoana juridică și acces la toate documentele primite de persoana juridică sau care emană de la aceasta, respectiv documente financiar-contabile, juridice și alte documente care privesc activitatea economică, precum și să exercite atribuțiile specifice unui administrator pot genera un risc sporit de abuz în respectarea dreptului la proprietate și accesul la informație cu caracter personal (art.24);

- Sintagma „în măsura posibilului” este una vagă și nu este în corespundere cu principiul clarității și previzibilității, nu oferă o protecție împotriva arbitrarului, prin urmare necesită a fi revizuită (art.30 alin.(3));
- De asemenea, normele care prevăd gestionarea bunurilor cărora li se aplică măsuri restrictive internaționale ar putea fi aplicate în mod discreționar și ar putea admite ingerințe nejustificate în exercitarea dreptului la proprietate (art.33);
- Lipsa unor reglementări clare ce ar prevedea modalitatea de contestare (control judiciar) a tuturor măsurilor întreprinse de autoritățile competente și Consiliul interinstituțional de supervizare viz a viz de restricțiile și măsurile speciale aplicate asupra subiecților și bunurilor acestora;
- Lipsa unor garanții de informare oferite subiecților vizați de sancțiuni cu privire la aplicarea acestora și motivele acestei decizii;
- Nu este reglementat dreptul de a contesta în instanța de judecată decizia inițială de impunere a sancțiunii, inclusiv procedura de a scoate din lista de sancțiuni persoanele vizate și de despăgubire adecvată în caz de eroare;
- Lipsește un mecanism de cooperare între state prin utilizarea schimbului de informații cu privire la persoanele incluse în listele de sancțiuni și a motivelor pentru convingerea lor rezonabilă că aceste persoane sunt responsabile pentru încălcări grave ale drepturilor omului;
- Nu se reglementează posibilitatea intervenirii organizațiilor necomerciale locale, naționale și internaționale care militează pentru drepturile omului cu informații și dovezi cu privire la încălcările drepturilor omului.
- Nu este clar care instituție din Uniunea Europeană aplică aceste măsuri, tipul instituțiilor care stabilesc aceste sancțiuni, prin ce acte guvernamentale, judecătorești, mecanisme extrajudiciare. În special nu prevede clar cine a stabilit sancțiunile și unde au avut loc comiterea acestor fapte, precum și locul stabilirii încălcărilor și dacă se are în vedere de încălcări stinse sau nestinse;
- Proiectul nu oferă claritate privind respectarea principiului prezumției nevinovăției, în cazul în care nu există o hotărâre judecătorească definitivă asupra persoanei vizate de sancțiuni. Or, standardele în domeniul drepturilor omului presupun că orice persoană este nevinovată până la rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătorești de condamnare. Acest principiu îi permite bănuțului, învinutului sau inculpatului să fie considerat de bună-credință și să se apere de orice posibilă acuzație injustă sau neproportională. Persoana supusă unei măsuri preventive, în conformitate cu principiul prezumției de nevinovăție, se consideră nevinovată și trebuie tratată cu nepărtinire și umanism, în condiții ce nu cauzează suferințe fizice sau morale și nu înjosesc demnitatea persoanei. În acest sens,

proiectul de lege se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională conexe, precum dreptul la libertate individuală și siguranța persoanei, principiul inviolabilității persoanei, principiul legalității procesului penal și al protecției împotriva arbitrariului, principiul proporționalității și rezonabilității la aplicarea arestării preventive, prezumția nevinovăției pe care autorul trebuie să le clarifice.

În concluzie, în vederea instituirii unor măsuri clare în lupta împotriva corupției, precum și prevenirii încălcării drepturilor și libertăților omului, recomand ca proiectul de lege să fie supus unor dezbateri publice largi, inclusiv prin expertizarea de către Comisia de la Veneția și OSCE/ODIHR.

Cu profund respect,

**Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)**

Digitally signed by Panico Ceslav
Date: 2023.01.10 21:16:17 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex. Ig. Muntean
Mob.060002655

Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale
al Republicii Moldova

Nr. 04/1- 6434 din 12.12.2022

La nr. 18-23-11993 din 09.12.2022

Ministerul Justiției

secretariat@justice.gov.md

ion.glavan@justice.gov.md

Copie: **Cancelaria de Stat**

cancelaria@gov.md

Urmare examinării proiectului hotărârii Guvernului *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (număr unic 950/MJ/2022)*, în limita competențelor funcționale, comunicăm susținerea acestuia.

Totodată, în conformitate cu prevederile art. 30 alin. (1) din Legea nr. 100/2027 cu privire la actele normative, Nota informativă la proiect se va completa cu compartimentele 7-11, potrivit modelului expus în Anexa nr. 1 la legea citată.

Secretar general

Digitally signed by Dabija Lilia
Date: 2022.12.12 20:11:41 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Lilia DABIJA

Ex. SCAE
Tel: 250-686

**SERVICIUL
PREVENIREA ȘI COMBATEREA
SPĂLĂRII BANILOR**

MD-2005, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 26, Tel. (+373) 21-21-20, www.spcsb.gov.md
office@spcsb.gov.md

Nr. 01/2-30-1587 din 12 decembrie 2022

MINISTERUL JUSTIȚIEI

e-mail: secretariat@justice.gov.md
ion.glavan@justice.gov.md

Copie: CANCELARIA DE STAT

e-mail: cancelaria@gov.md

La solicitarea Cancelariei de Stat nr. 18-23-11993 din 09.12.2022 privind avizarea proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept, (număr unic 950/MJ/2022), autor – Ministerul Justiției*, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor comunică următoarele.

Luând în considerație complexitatea proiectului transmis spre avizare și faptul că Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor este direct vizat în procesul de aplicare a măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul drept, precum reieșind din faptul că proiectul urmează a fi adus în concordanță cu prevederile Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, avizul asupra proiectului înaintat spre examinare, va fi prezentat în termen de până la 16 decembrie 2022.

Director adjunct

Digitally signed by Munteanu Andrian
Date: 2022.12.12 16:57:33 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Andrian MUNTEANU

REPUBLICA MOLDOVA

Uniunea Națională a Executorilor

Judecătorești

REPUBLIC OF MOLDOVA

National Union of the Judicial

Officers

unej@unej.md

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Kiev 3/A, et. 3

tel/fax: (373) 22 876 521

15.12.2022 Nr. 1017

Ministerul Justiției

În contextul remiterii proiectului de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (număr unic 950/MJ/2022) pentru expunerea opiniei referitoare la prevederile acestuia, Uniunea Națională a executorilor judecătorești, în limita competențelor sale și a termenului extrem de restrâns oferit pentru avizare, comunică următoarele:

- Având în vedere că proiectul de lege instituie unele măsuri și proceduri noi, considerăm că pentru succesul implementării acestora, caracterul inovativ ar trebui să fie secundat de **termenî realiști de implementare a dispozițiilor finale** – atât pentru Guvern, cât și pentru alte autorități responsabile – or, termenul de 1 lună - și în special 10 zile - nu este realist. Mai mult, s-ar putea întâmpla ca unele entități responsabile să fie în imposibilitate a-și elabora anumite categorii de măsuri în competența lor, până Guvernul nu va realiza atribuțiile puse în sarcina sa la al.2 al art. 34 al proiectului.
- Pornind de la același caracter novator, opinăm ca **unele noțiuni și efecte ale unor mecanisme ar trebui mai clar și exact expuse** (spre exemplu, blocarea mijloacelor financiare/bunului imobil este un impediment pentru urmărirea mijloacelor bănești de către executorul judecătorec? Dacă nu – poate acest bun fi urmărit doar pentru datoriile proprietarului declarat al bunului sau și pentru ale celui care e beneficiar efectiv? În situația ultimei ipoteze, care ar fi actul ce stabilește caracterul de beneficiar efectiv și care e opozabilitatea lui/ va fi acesta reflectat cumva în registrele de publicitate? cum se va rezolva concurența unui sechestru pus în cauza civilă, a unui pus în cauza penală și a unei blocări? etc.)
- Lăsarea aspectelor de mai sus fără răspunsuri certe va deschide calea arbitrariului și va crea incertitudini juridice.

Președinte

Roman Talmaci

AUTORITATEA AERONAUTICĂ CIVILĂ
REPUBLICA MOLDOVA

CIVIL AVIATION AUTHORITY
REPUBLIC OF MOLDOVA

Nr. 3721 din 13.12.2022

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Intervenim cu prezenta în contextul scrisorii Dumneavoastră nr. 18-23-11993 din 09.12.2022 privind avizarea proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului la democrație și statul de drept (Număr unic 950/MJ/2022)*.

Autoritatea Aeronautică Civilă a examinat proiectul de hotărâre sus-menționat și comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor pe marginea proiectului dat.

Cu respect,

Director adjunct interimar

Andrei CEBANU

Digitally signed by Cebanu Andrei
Date: 2022.12.13 14:39:56 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex. A. Codreanu
Tel.:022 823 581

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 26/3-78-10310

Chișinău

27 septembrie 2023

Ministerul Justiției

Cu referire la numărul unic 950/MJ/2022

Urmare a examinării proiectului *de lege cu privire la modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale, număr unic 950/MJ/2022*, Cancelaria de Stat, în limita competențelor funcționale, comunică lipsa de obiecții sau propuneri de ordin conceptual pe marginea proiectului supus avizării.

Secretar de stat

Digitally signed by Calinici Ana
Date: 2023.09.28 07:51:39 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ana CALINICI

Ex. D. Scurtu
e-mail: diana.scurtu@gov.md
tel.: (022) 250-465

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

Fax:
+ 373 22 242 696

E-mail:
cancelaria@gov.md

28.09.2023

Uniunea Administratorilor Autorizați din Moldova

Sediul: MD 2004, Republica Moldova, municipiul Chișinău, strada Toma Ciorbă, nr. 18
Site: www.uaam.md, tel.: + 373 69255640, +373 79514541, email: officeuaam@gmail.com

Ministerul Justiției a Republicii Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. 31 August 1989, nr. 82

(secretariat@justice.gov.md)

(ion.glavan@justice.gov.md)

Aviz la proiectul *Proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova))*.

Uniunea Administratorilor Autorizați din Moldova, în limitele competenței acordate de dispoziția art. 10 din Legea cu privire la administratorii autorizați și ținând cont de insuficienta experiență în aplicarea prevederilor Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova)), comunică lipsa cărorva obiecții sau sugestii față de *proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova))*.

***Președintele Uniunii Administratorilor
Autorizați din Moldova***

Dorin Ciobanu

Digitally signed by Ciobanu Dorin
Date: 2023.10.03 21:00:35 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

AGENȚIA SERVICII PUBLICE A REPUBLICII MOLDOVA
PUBLIC SERVICES AGENCY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

MD-2012, mun. Chișinău, str. Aleksandr Pușkin, nr. 42

42 Aleksandr Pushkin str., MD-2012 Chisinau

tel.: +373 22 50 46 54, fax: +373 22 21 22 59, e-mail: asp@asp.gov.md, web: asp.gov.md

04.10.2023

Nr. 01/1633

01/8334

21.09.2023

Ministerul Justiției

Ca urmare a examinării proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova))*, comunicăm următoarele.

1. La pct.4, art. 4² alin. (3), sintagma „subiecții competenți” este vagă și poate provoca interpretări arbitrare. În acest sens, recomandăm să fie revizuită cu indicarea exhaustivă a listei subiecților competenți.

În cazul, în care Agenția Servicii Publice este vizată în articolul respectiv, urmează să se prevadă expres cazurile în care aceasta va aplica măsurile asigurătorii, prevăzute de art. 33 al Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

2. La pct. 16, ceea ce se referă la completarea articolului 18 cu articolul (1¹), după cuvântul „numele” de introdus cuvântul „prenumele”, cuvintele „numărul de pașaport și de buletin de identitate” de substituit cu cuvintele „seria și numărul actului de identitate”, iar cuvântul „adresa” de substituit cu textul „adresa de domiciliu și/sau de reședință temporară”.

Propunerile respective rezidă în contextul prevederilor Legii nr. 273/1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte.

Digitally signed by Eșanu Mircea
Date: 2023.10.05 08:13:44 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Director

Mircea EȘANU

MINISTERUL INFRASTRUCTURII ȘI DEZVOLTĂRII REGIONALE
AL REPUBLICII MOLDOVA

AGENȚIA NAVALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

MD-2028, mun. Chișinău, șos. Hâncești 53. Tel. +373 22 731 396 Fax: +373 22 731 214 www.narm.md/ info@narm.md

Nr. 03-522 din 14.12.2022

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

Prin prezenta, urmare examinării proiectului hotărârii Guvernului *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și la statul de drept* (număr unic 950/MJ/2022), și în limita competențelor funcționale, comunicăm lipsa obiecții și propuneri.

Cu respect,

Director

Digitally signed by Zaharia Igor
Date: 2022.12.14 14:09:26 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Igor ZAHARIA

REPUBLICA MOLDOVA
COMISIA NAȚIONALĂ a PIETEI FINANCIARE

Nr. 06 – 4 / 2675 din 28.09.2023
La nr. 01/8334 din 21.09.2023

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

Re.: reavizarea proiectului de lege înregistrat cu nr. 950/MJ/2022

Prin prezenta, Comisia Națională a Pieței Financiare (în continuare – CNPF), cu referire la proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (în continuare – Proiect), își confirmă susținerea în raport cu eforturile orientate spre atingerea finalităților urmărite prin elaborarea Proiectului vizat, concomitent, menținând propunerile expuse prin intermediul avizului CNPF nr. 06 – 4/3232 din 16.12.2022 în părțile neacceptate de autor și comunicând, adițional, următoarele precizări.

1) Aferent pct. 43 și pct. 44 din Tabelul de sinteză a propunerilor și obiecțiilor la Proiect, clarificarea normativă a noțiunilor vizate, va face posibilă racordarea proiectului la regulile prevăzute în art. 54 alin. (1) lit. a) și alin. (5) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, „*conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc*”, și „*Dacă o noțiune sau un termen poate avea înțelesuri diferite, în proiect se stabilește semnificația acestuia în context pentru a se asigura înțelegerea corectă a noțiunii sau a termenului respectiv și pentru a evita interpretările neuniforme.*”.

2) Conex pct. 47 și pct. 64 din Tabelul de sinteză, în calitate de soluție care să asigure un nivel mai înalt de claritate a Proiectului, se propune concretizarea modului de tratare a terminologiei, cel puțin în Nota informativă care însoțește Proiectul, or în sensul art. 71 alin. (4) din Legea nr. 100/2017, „*La interpretarea actului normativ se va ține cont de nota informativă care a însoțit proiectul actului normativ respectiv*”.

Cu respect,

Digitally signed by Budianschi Dumitru
Date: 2023.09.28 11:31:38 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dumitru BUDIANSCHI,
PREȘEDINTE

Departamentul juridic:
(373 22) 859 443

AUTORITATEA AERONAUTICĂ CIVILĂ
REPUBLICA MOLDOVA

CIVIL AVIATION AUTHORITY
REPUBLIC OF MOLDOVA

Nr. 3721 din 13.12.2022

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Intervenim cu prezenta în contextul scrisorii Dumneavoastră nr. 18-23-11993 din 09.12.2022 privind avizarea proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului la democrație și statul de drept (Număr unic 950/MJ/2022).*

Autoritatea Aeronautică Civilă a examinat proiectul de hotărâre sus-menționat și comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor pe marginea proiectului dat.

Cu respect,

Director adjunct interimar

Andrei CEBANU

Digitally signed by Cebanu Andrei
Date: 2022.12.13 14:39:56 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex. A. Codreanu
Tel.:022 823 581

Nr. 02 DRAS 1381

13 decembrie 2022

la Nr. 18-23-11993 din 09.12.2022

Cancelaria de Stat

Cu referire la solicitarea prezentării avizului la proiectul Hotărârii Guvernului de aprobare a proiectului de lege *privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept*, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației vă comunică despre lipsa obiecțiilor și propunerilor.

Cu respect,

Director adjunct

Digitally signed by Bojoga Silvia
Date: 2022.12.13 13:21:57 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Silvia BOJOGA

Ex.V.Vozian,
tel: 0 22 251 337

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

MD 2012, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 75 tel. (373-22) 255-830, fax. (373-22) 255-236 e-mail: mai@mai.gov.md
www.mai.gov.md c/d 210105010370133, Ministerul Finanțelor, Trezoreria de Stat, IDNO 1006601000130

Nr. 44/22 - 4365 din „27” septembrie 2023
La nr. 01/8334 din „21” septembrie 2023

Ministerul Justiției

copie: Cămară de Stat

Ministerul Afacerilor Interne a examinat proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova)) și, reieșind din limitele competențelor funcționale, comunică în ordinea argumentelor ce succed.

1. În tot conținutul proiectului, referințele la punctele, subpunctele din actul normativ încalcă exigențele de tehnică legislativă statuate la art. 52 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

Totodată, este indispensabilă substituirea textului „Inspectoratul General pentru Migrațiune” la orice formă gramaticală, cu textul „Inspectoratul General pentru Migrație”, la forma gramatică corespunzătoare, astfel încât denumirea autorității publice să fie în concordanță cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 16/2023 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General pentru Migrație.

2. La art. 2:

1) în preambul, după textul „la nivel” se va completa cu cuvântul „internațional”, în vederea excluderii erorii de ordin conceptual;

2) în cadrul explicației noțiunii „persoane fizice care exercită funcții publice importante la nivel național” se va exclude cuvântul „proeminente”, deoarece acesta creează un vid legislativ, care generează dificultăți în procesul de apreciere a proeminenței persoanei;

3) în conținutul noțiunii „fonduri”, la lit. h), se sugerează examinarea oportunității completării definiției și cu alte regimuri vamale relevante în acest sens, prevăzute de Codul vamal nr. 1149/2000;

4) se recomandă reformularea noțiunii „a avea sub control”, prin prisma legislației civile, deoarece redacția utilizată în cadrul proiectului poate genera situații conflictuale de interpretare.

Se atrage atenția că potrivit art. 500 alin. (1) din Codul civil nr. 1107/2002, proprietarul are drept de posesiune, de folosință și de dispoziție asupra bunului. Astfel, rezultă că dreptul de proprietate este constituit din trei atribute: posesia, folosința și dispoziția, respectiv acestea pot fi exercitate și în mod separat, având ca fundament un act care împuternicește o persoană terță să dispună de anumite bunuri.”

3. La art. 4, lit. i) se va expune într-o nouă redacție, cu următorul cuprins:

„i) interdicții de intrare, tranzitare, ședere sau aflare pe teritoriul Republicii Moldova aplicate unor cetățeni străini sau apatrizi;”.

4. Se recomandă revizuirea grupării elementelor structurale în cadrul art. 4¹ și 4² or, aceasta generează imprecizii, aflându-se în contradicție cu art. 51 alin. (5) și (6) din Legea nr. 100/2017.

Supletiv, se atestă necesitatea revizuirii textului reglementat la art. 4¹ alin. (1) subpct. 1) lit. d), întrucât acesta comportă în sine un caracter vag. Se specifică că atât sintagma „alte încălcări”, cât și textul „încălcări și abuzuri larg răspândite și sistematice” provoacă risc de interpretare eronată a normei or, este imprecisă modalitatea de stabilire a răspândirii abuzurilor/încălcărilor, precum și a caracterului sistematic al faptei. La fel, nu este clar de câte ori persoana trebuie să comită abuzul/încălcarea ca să i se atribuie caracterul prenotat.

Consecvent, formularea utilizată la art. 4¹ alin. (1) subpct. 5) nu reprezintă garanții de obiectivitate sau corectitudine și conține norme cu caracter abuziv, deoarece prevederile menționate sunt lipsite de claritate în partea ce ține de încadrarea juridică a faptelor vizate.

5. Se sugerează revizuirea sintagmei „informații credibile” reglementată la art. 4² or, în context aceasta are un sens ambivalent. Este de menționat că, în calitate de informații aparent credibile, pot fi utilizate intenționat sau din imprudență date eronate, însă prin prisma unei viziuni subiective, acestea pot fi considerate corecte și legale.

La alin. (4) din același articol, este necesar ca textul „care aplică măsuri asiguratorii asupra bunurilor, inclusiv a mijloacelor bănești ale persoanelor respective” să fie substituit cu textul „care aplică măsuri asiguratorii asupra bunurilor, fondurilor și resurselor economice ale persoanelor respective”. Această propunere derivă din necesitatea aducerii în concordanță a normei menționate cu prevederile art. 4 alin. (2) din proiect.

6. Este de menționat că la art. 6 alin. (3) nu este specificat prin intermediul cărei surse se publică avizul de aplicare a măsurilor restrictive internaționale și care este termenul acordat persoanei fizice sau juridice pentru prezentarea observațiilor.

7. La art. 7¹:

1) la alin. (1), se propune includerea șefului Inspectoratului General al Poliției de Frontieră în componența Consiliului interinstituțional de supervizare or, în temeiul art. 5¹ alin. (1) subpct. 9) din Legea nr. 283/2011 cu privire la Poliția de Frontieră, acesta are atribuții în domeniul instituirii și revocării restricționării regimului frontierei de stat, regimului special de trecere a frontierei de stat (intensiv, relaxat) pentru toate punctele de trecere a frontierei, precum și dispunerii limitării accesului în zona de frontieră, cu informarea imediată a ministrului afacerilor interne;

2) la alin. (1), se sugerează substituirea textului „directorul Inspectoratului General pentru Migrațiune” cu textul „șeful Inspectoratului General pentru Migrație”, în strictă concordanță cu pct. 10 din Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General pentru Migrație, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 16/2023;

3) la alin. (6) lit. b), nu este clară categoria de subiecți la care se face referire, întrucât invocarea lit. a) generează confuzii și interpretări în acest sens.

În același context, este judicioasă analiza modalității de activitate a consiliului prenotat, în special reexaminarea nivelului de reprezentare în cadrul acestuia, întrucât în practică, pot apărea cazuri în care ierarhia funcțională a consiliului poate fi inversată, ivindu-se obscurități în acest sens (de exemplu, prim-ministrul și ministrul propun o

măsură, iar un membru din componența consiliului cu funcție de conducere, care este în subordinea ministrului nu o aprobă și nu execută).

Adițional, se identifică o neconcordanță între art. 7¹ alin. (5) lit. a) din proiect și art. 9 alin. (3) din Legea nr. 25/2016, motiv pentru care, este imperativă revizuirea acesteia. Respectiv, nu este clară limita în care Consiliul interinstituțional de supervizare decide asupra adoptării măsurilor restrictive internaționale de către Republica Moldova din proprie inițiativă și asupra inițiativelor de aliniere la măsurile restrictive internaționale, conform competenței.

8. La art. 19², alin. (3) se propune a fi completat cu lit. d), cu următorul cuprins:

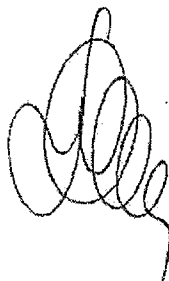
„d) să informeze în prealabil supraveghetorul cu privire la eventualele derulări a oricăror operațiuni cu subiecții restricțiilor, inclusiv încheierea contractelor și tranzacțiilor pentru valorificarea unor drepturi ale subiecților restricțiilor.”.

9. La art. 19⁵ alin. (1) nu este reglementat cum se procedează cu bunurile în cazul emiterii unei decizii de blocare or, în contextul proiectului supus avizării, se intervine cu recomandarea de a corela noțiunile de bun, fonduri și resurse economice prevăzute la art. 2 din Legea nr. 25/2016.

Suplimentar, se comunică că art. 19⁶ din proiect necesită a fi adus în concordanță cu noțiunea resurse economice, statuată la art. 2 din Legea nr. 25/2016.

10. La compartimentul nr. 2 din Nota informativă, lipsește o argumentare explicită cu referire la modificarea Legii nr. 25/2016, motiv pentru care, condescendent se atrage atenția la justificarea detaliată a necesității operării modificărilor la legea prenotată.

Ministru

Adrian EFROS

CENTRUL DE ANALIZĂ ȘI PREVENIRE A CORUPȚIEI

CENTRE FOR THE ANALYSIS AND PREVENTION OF CORRUPTION

20 decembrie 2022

Domnului Sergiu LITVINENCO

Ministrul al Justiției

Stimate domnule Ministru,

Asociația Obștească „Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției” (CAPC) a examinat proiectul de Lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (Actul Magnitsky (Republica Moldova)), inițiativă legislativă a Ministerului Justiției, înregistrată cu nr.682.

Prin această scrisoare, Vă expediem Opinia AO “CAPC” cu privire la proiectul de Lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (Actul Magnitsky (Republica Moldova)), cu recomandări pentru îmbunătățirea textului proiectului.

Anexă: Opinia AO “CAPC” cu privire la proiectul de Lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (Actul Magnitsky (Republica Moldova)) (5 file)

Cu respect,

Viorel Pîrvan

Director de program

Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției

Opinia AO “CAPC” a fost elaborată în cadrul Proiectului „Core support to the CAPC”, implementat cu suportul Swedish International Development Cooperation Agency. Opiniile exprimate reflectă poziția autorilor și nu reprezintă în mod neapărat punctul de vedere al finanțatorului.

OPINIE

asupra proiectului de Lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (Actul Magnitsky (Republica Moldova))

I. Considerații generale

Autorul proiectului

Proiectul este elaborat de către Ministerul Justiției și supus consultărilor publice la 09.12.2022.

Scopul, obiectul și structura proiectului

Scopul declarat al proiectului este implementarea angajamentelor asumate în procesul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană cu privire la: eliminarea influenței excesive a intereselor private asupra vieții economice, politice și publice sau „dezoligarhizarea”; consolidarea luptei împotriva criminalității organizate; instituirea unui pachet legislativ privind recuperarea activelor și combaterea criminalității financiare și a spălării banilor. Scopul special al proiectului se referă la asigurarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, dezvoltarea și consolidarea democrației și statului de drept.

Obiectul de reglementare al proiectului de Lege îl reprezintă modalitatea punerii în aplicare la nivel național a măsurilor restrictive internaționale. La baza proiectului au stat sancțiunile aplicate de administrația Statelor Unite ale Americii în data de 26.10.2022 în privința unor persoane prezumate a fi vinovate de fapte de corupție, subminare a statului de drept, abuz asupra drepturilor omului și alte crime, dintre care unii sunt cetățeni ai Republicii Moldova. Sancțiunile respective nu sunt obligatorii pentru aplicare pe teritoriul sau de autoritățile Republicii Moldova, dar proiectul de lege propune preluarea lor benevolă și legiferarea mecanismului de punere în aplicare.

De menționat, că în Republica Moldova există deja cadru legal general de reglementare a aplicării măsurilor restrictive internaționale și anume Legea nr.25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale. Obiectul Legii nr.25/2016 este aplicarea măsurilor restrictive cu caracter obligatoriu, adoptate prin decizii internaționale la care Republica Moldova este parte. Obiectul proiectului de lege analizat se deosebește de cadrul normativ existent, deoarece se referă la preluarea benevolă a sancțiunilor impuse de state sau entități străine care nu poartă caracter obligatoriu pentru Republica Moldova.

Structura proiectului cuprinde cinci capitole, inclusiv: Capitolul I. Prevederi generale; Capitolul II. Măsurile restrictive internaționale; Capitolul III. Introducerea din proprie inițiativă și punerea în aplicare a măsurilor restrictive internaționale stabilite de alte entități internaționale; Capitolul IV. Dispoziții specifice cu privire la bunurile care fac obiectul măsurilor restrictive internaționale și Capitolul V. Dispoziții finale și tranzitorii.

Capitolul I stabilește domeniul de aplicare al legii, definește noțiunile principale și subiecții restricțiilor. Pentru a înțelege obiectul proiectului, notăm definiția măsurilor restrictive internaționale, ca: „sancțiuni și alte acțiuni restrictive în privința unor persoane fizice ori juridice, adoptate de Uniunea Europeană, de alte organizații internaționale sau prin decizii unilaterale ale

Republicii Moldova ori ale altor state în scopul asigurării respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului sau al dezvoltării și consolidării democrației și statului de drept”. Subiecții ai restricțiilor pot fi oricare persoane fizice sau juridice.

Capitolul II, privind măsurile restrictive internaționale, introduce aplicabilitatea acestora pe teritoriul Republicii Moldova în domeniul intrării și aflării pe teritoriul țării a străinilor, în domeniul financiar și cel patrimonial, în domeniul comercial, precum și măsuri ce vizează aeronavele și navele maritime și fluviale.

Printre măsurile restrictive se regăsesc: blocarea tuturor fondurilor și a resurselor economice care aparțin, se află în proprietatea, sunt deținute sau controlate de oricare dintre subiecții restricțiilor (art.6, alin.(1), lit.a)); interzicerea punerii la dispoziția subiecților a oricăror bunuri aflate în proprietatea sa, oriunde acestea ar fi situate (art.6, alin.(1) lit.d)); interdicția de a deține sau de a controla persoanele juridice – subiecți ai restricțiilor (art.6, alin.(1) lit.e)); prevenirea exportului și importului de bunuri care este realizat de către sau în folosul subiecților restricțiilor (art.7, lit.a)) și altele. Articolul 10 stabilește posibilitatea derogărilor de la măsurile restrictive, la discreția autorităților competente.

Capitolul III reglementează mecanismele aplicării măsurilor restrictive. Articolul 11 stabilește înființarea Consiliului interinstituțional de supervizare, care este condus de Prim-ministrul Republicii Moldova și în componența căruia intră un șir de conducători ai autorităților executive. Consiliul interinstituțional are atribuția de avizare a măsurilor restrictive internaționale și decizia preluării acestora în dreptul intern (art.12). Potrivit art.14, măsurile restrictive internaționale devin obligatorii în dreptul intern prin adoptarea de către autoritatea competentă a unei decizii cu privire la introducerea din proprie inițiativă sau punerea în aplicare a măsurilor restrictive internaționale stabilite de alte entități internaționale, care va stabili și măsurile necesare de punere în aplicare, după caz. Decizia se ia după consultarea în prealabil cu Consiliul interinstituțional de supervizare.

În calitate de contestare a măsurilor aplicate, se propun sesizarea erorilor de identificare (art.21) și obținerea derogărilor de la aplicarea măsurilor restrictive (art.22). Ambele adresări se depun aceluiași autorități competente de adoptarea măsurilor restrictive și se decid cu avizul Consiliului interinstituțional de supervizare.

Capitolul IV stabilește obligația entităților raportoare de identificare și raportare a fondurilor și resurselor economice blocate (art.26); obligația de confidențialitate a informațiilor deținute în legătură cu subiecții restricțiilor (art.28) și un șir de excepții de la măsurile aplicate, lăsate tot la discreția autorităților competente, după autorizarea Consiliului interinstituțional de supervizare (art.30-33).

Capitolul V prevede intrarea în vigoare a legii la data publicării și aducerea în concordanță a actelor normative.

Fundamentarea proiectului

În conformitate cu art.30 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectul este însoțit de nota informativă, care cuprinde compartimentele stabilite de lege, cu excepția avizărilor și expertizelor anticorupție și juridice care încă nu au fost realizate.

II. Considerații detaliate

Practica internațională

În legislația Statelor Unite ale Americii există un șir de acte numite Actele Magnitsky, începînd de la Legea publică nr.112-208, adoptată la 14 decembrie 2012, numită „Russia and Moldova Jackson-Vanik Repeal and Sergei Magnitsky Rule of Law Accountability Act of 2012”. Legea împuternicește Președintele Statelor Unite ale Americii să exercite toate puterile necesare pentru înghețarea și interzicerea oricăror tranzacții cu toate proprietățile și interesele în proprietate ale persoanelor incluse în listele de sancționare. Principalul scop al Actelor Magnitsky a fost și rămîne sancționarea încălcărilor grave ale drepturilor omului recunoscute internațional.

Legea Statelor Unite ale Americii nr.114-328, adoptată la 23 decembrie 2016, numită „Global Magnitsky Human Rights Accountability Act” în secțiunea 1263 (a) a lărgit cercul împuternicirilor și autorizează Președintele SUA de a impune sancțiuni care cuprind interdicția de intrare în SUA și blocarea tranzacțiilor cu orice proprietăți sau interese. Sancțiunile pot fi impuse persoanelor străine pentru fapte comise în țări străine, sau persoanelor care au acționat în interesul persoanelor străine. Impunerea sancțiunilor poate fi bazată pe informații livrate de membrii Comitetelor Congresului SUA sau informații credibile obținute de alte țări și organizații neguvernamentale care monitorizează violarea drepturilor omului la nivel global. Restricțiile pot fi ridicate la decăderea necesității sau după condamnarea adecvată a persoanei. În baza legii, au fost emise Ordinele Executive nr. 13818/2017 și nr. 140240/2021, cu modificări operate la 26.10.2022, care au stabilit listele persoanelor supuse sancțiunilor.

De menționat, că de la adoptarea Actelor Magnitsky în Statele Unite ale Americii și de către autoritățile SUA nu au fost aplicate sancțiuni nici unui cetățean american. Or, aceste sancțiuni sunt aplicate în cazurile cînd nu pot fi folosite mijloacele justiției penale, din cauza extra teritorialității faptelor. Fundamental este că măsurile restrictive aplicate de Statele Unite ale Americii nu vizează substituirea justiției sale penale, nu se referă la proprii cetățeni sau la crimele comise pe teritoriul său. Sancțiunile vizează persoane fizice sau juridice aflate în alte teritorii, unde Statele Unite nu au competențe de urmărire penală.

Încă un scop al sancțiunilor este stimularea urmăririi penale acolo unde au fost comise faptele. Preluarea acestor sancțiuni de către Republica Moldova, pe teritoriul căreia și de cetățenii căreia au fost comise crime grave, fără respectarea rigorilor procedurii penale, inversează sensul sancțiunilor.

Subsecvent, această bază normativă a fost inclusă și în legislația Uniunii Europene, prin Decizia (PESC) 2020/1999 din 7 Decembrie 2020 privind măsuri restrictive împotriva încălcărilor grave ale drepturilor omului și a abuzurilor grave împotriva drepturilor omului și prin Regulamentul (UE) 2020/1998 din 7 decembrie 2020 pentru punerea lor în aplicare. Analogic bazei normative ale SUA, Decizia Consiliului Uniunii Europene vizează încălcări grave ale drepturilor omului la nivel mondial, face parte din politica externă și de securitate și se referă în principal la faptele comise în alte jurisdicții.

Atît în Statele Unite ale Americii, cît și în Uniunea Europeană, sancțiunile încep cu și au la bază restricțiile de intrare sau tranzitare a acestor jurisdicții, apoi înghețarea fondurilor și resurselor economice aflate deja pe teritoriul sau sub controlul instituțiilor financiare ale SUA sau UE.

Sancțiunile nu înlocuiesc justiția penală atunci când ea este aplicabilă și nu afectează respectarea drepturilor omului în jurisdicția propriilor legi.

Chiar avînd în vedere caracterul extra teritorial al măsurilor restrictive aplicate de SUA și UE, practica aplicării lor este contradictorie și trezește multiple critici (a se vedea cercetarea realizată de Institutul Asser din Haga, Olanda: Victoria Kerr and James Patrick Sexton. Forthcoming in: Human Rights and Security: Unpacking the Elusive Nature of Magnitsky Sanction, European Society of International Law Paper Series. 2022). Concluzia cercetării profunde este că, chiar dacă drepturile omului și securitatea sunt ambele centrale provocărilor curente globale și interconectate, totuși sancțiunile Magnitsky eșuează să le servească adecvat și transparent.

Aplicabilitatea tratatelor internaționale

Preambulul proiectului de Lege face referire la cîteva tratate internaționale privitoare la protecția drepturilor omului, deși nu se află în corelație cu acestea. Tratatul numite au drept scop promovarea respectării universale și efective a drepturilor și libertăților omului, iar statele părți se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor drepturile recunoscute. Astfel:

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, în articolul 14 stabilește că orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial. Orice persoană acuzată de comiterea unei infracțiuni penale este prezumată a fi nevinovată cît timp culpabilitatea sa nu a fost stabilită în mod legal.

Convenția împotriva torturii și altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, la fel, consideră recunoașterea drepturilor egale și inalienabile ale tuturor membrilor familiei umane ca fundament al libertății, al justiției și al păcii în lume. Articolul 5 din Convenție stabilește că fiecare stat parte ia măsurile necesare pentru ca infracțiunile de tortură să fie soluționate conform procedurilor penale.

Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției în articolul 3 stabilește că aceasta se aplică, în conformitate cu dispozițiile sale, prevenirii corupției, anchetelor și urmărilor privind corupția, precum și blocării, sechestrului, confiscării și restituirii produsului provenind din infracțiunile prevăzute în conformitate cu prezenta convenție. Convenția încurajează aplicarea procedurilor penale și judiciare.

Preambulul proiectului de lege nu menționează, dar este aplicabilă *Convenția Europeană pentru Drepturile Omului*, care în articolul 1 stabilește obligația Părților Contractante să recunoască oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa drepturile și libertățile Convenției. Articolul 6 stabilește dreptul la un proces echitabil, articolul 7 – interzice pedeapsa fără lege, iar articolul 17 interzice abuzul de drept: „Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizînd unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decît cele prevăzute de această Convenție.”

Toate tratatele internaționale citate stabilesc obligația clară a statului de a investiga penal și de a judeca într-un proces echitabil crimele comise pe teritoriul său. Tratatul interzic direct eludarea procedurilor penale legale sub acoperirea protecției drepturilor omului.

Conformarea normelor constituționale

Constituția Republicii Moldova transpune actele internaționale și stabilește prioritatea drepturilor omului (art.4), separarea puterilor (art.6), prezumția nevinovăției, fără un proces judiciar public (art.21), dreptul la apărare (art.26). Chiar și articolul 54 din Constituție, care admite restrângerea unor drepturi sau al unor libertăți în interesul securității naționale și altor interese publice, nu admite restrângerea dreptului la un proces judiciar public.

Actele Magnitsky adoptate de alte jurisdicții declară drept scop de bază protecția drepturilor omului în cazurile comiterii crimelor de străini și în jurisdicții străine. Dar, aplicarea sancțiunilor pe teritoriul statelor unde au fost comise crimele și de cetățenii acelor state, în afara oricăror proceduri judiciare, inclusiv dreptul la apărare, recurs legal și altele, constituie în sine o încălcare gravă a drepturilor omului. Asemenea abuzuri sunt direct interzise de actele internaționale și de Constituția Republicii Moldova.

III. Considerații particulare

Recunoscând importanța combaterii corupției, consolidării ordinii de drept și sancționării încălcărilor grave ale drepturilor omului, considerăm că proiectul de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (Legea Magnitsky (Republica Moldova)) necesită o revizuire conceptuală și ajustare la normele constituționale și tratatele internaționale cu privire la drepturile omului.

În particular, proiectul de lege trebuie să stabilească jurisdicția clară pentru:

- a) faptele de încălcare gravă a drepturilor omului comise în afara teritoriului Republicii Moldova, și
- b) de către cetățeni străini.

Cu condiția aplicării măsurilor restrictive internaționale împotriva cetățenilor străini implicați în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept în jurisdicții străine, reglementările propuse reprezintă o preluare fidelă a reglementărilor internaționale și pot fi puse în aplicare.

Concluzie: Proiectul propus încearcă substituția justiției penale pe teritoriul Republicii Moldova cu acte executive de sancționare. În prezența scopului declarat de aplicare a măsurilor restrictive cetățenilor Republicii Moldova și în lipsa mențiunilor despre caracterul extra teritorial al faptelor sancționate, proiectul de lege presupune mecanisme de revocare a reglementărilor constituționale și internaționale cu privire la drepturile omului sub pretextul alinierii la sancțiunile impuse de alte state. Argumentarea proiectului de lege ignoră faptul că sancțiunile aplicate de alte state se referă la fapte extra teritoriale și nu încearcă substituția justiției penale atunci și acolo unde are competențe jurisdicționale.

Recunoscând importanța combaterii corupției și asigurării drepturilor omului în Moldova, considerăm necesară revizuirea conceptuală a proiectului și ajustarea la normele constituționale și tratatele internaționale cu privire la drepturile omului sub aspectul aplicării exclusiv faptelor extra teritoriale.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE ȘI INTEGRĂRII EUROPENE
AL REPUBLICII MOLDOVA

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS AND EUROPEAN INTEGRATION
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Str. 31 August 1989 80, MD-2012 Chișinău • Tel: (373 22) 578205 • Fax: (373 22) 232302 • <http://www.mfa.gov.md>

Nr. DI/3/041-11013 din 03 octombrie 2023

La nr. 01/8331 din 21 septembrie 2023

Ministerul Justiției

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a examinat *proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova)) (număr unic 950/MJ/2022)* și comunică următoarele.

I. Din titlul proiectului urmează a fi exclusă paranteza cu precizarea “(Legea Magnitsky (Republica Moldova))” ca fiind irelevantă, în mod special pentru o lege de modificare.

II. Urmare a examinării prezentului proiect de lege, MAEIE vine cu următoarele obiecții și propuneri generale cu referire la proiectul de lege:

La art. I:

1. alin. 2 urmează a fi divizat în litere, în conformitate cu art. 51 al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative,
2. la alin. 2, fraza a 2-a, sintagma „După noțiunea „subiecți ai restricției” se completează cu noțiunile „persoane fizice care exercită funcții publice importante la nivel”” urmează a fi completată la final cu cuvântul „internațional”, conform definiției a acestei noțiuni din fraza ulterioară,
3. cu referire la alin. 3, care prin modificarea art. 4 al Legii nr. 25/2016 reglementează situația „în care subiect al restricțiilor este guvernul unui stat sau o entitate nestatală”, este de menționat faptul că subiecți ai restricțiilor pot fi statele, nu doar guvernele acestora. În acest context, este oportun a fi reexaminată și definiția de „subiecți ai restricțiilor” de la art. 2 al Legii nr. 25/2016, art. 4¹ propus a fi inclus prin proiectul de modificare, precum și art. 13 alin. (1) lit. d).
4. la alin. 3, care divizează art. 4 al Legii nr. 25/2016 în 2 alineate, nu este clar argumentată distribuția măsurilor restrictive corespunzătoare: de ex., *interdicția de intrare și tranzitare a teritoriului RM aplicate unor cetățeni străini sau apatrizi* se regăsește în ambele alineate, rămânând inexplicabil însă de ce *blocarea fondurilor sau resurselor economice* ale unui guvern supus restricțiilor (alin. 1 al art. 4 modificat) nu ar putea fi efectuată, de-a rândul cu declararea unor persoane indezirabile (care ar putea fi în componența unui guvern sau la conducerea entității nestatale supuse măsurilor restrictive),
5. la alin. 4, prin care se introduc noile articole după art. 4:

- la alin. (1), subalin. 3) din noul art. 4¹ propus, sunt vizate *persoanele...care sunt responsabile sau complici la ...dirijarea...actelor de corupție*: de menționat este faptul că o persoană în funcție publică nu poate fi responsabilă (prin fișa de post) cu dirijarea actelor de corupție, pe de o parte, iar un membru al organelor de conducere a unui partid nu are vreo fișă de post să fie identificată fără echivoc responsabilitatea acestuia în activitățile vizate, pe de altă parte,

- complicitatea, precum și indicii temeinice (prevăzute la alin. (1), subalin. 4) din noul art. 4¹ propus) este complicat a fi documentată și dovedită, fapt ce lasă loc pentru o marja de eroare și subiectivism destul de largă,

- prevederile alin. (2) din noul art. 4¹ propus, prin aplicarea măsurilor restrictive internaționale și *cu referire la persoanele fizice, cetățeni ai Republicii Moldova și persoane juridice naționale* practic substituie competențele puterii judecătorești și toate procedeele procesuale jurisdicționale, lansând încălcarea principiului statului de drept de separarea puterilor, consfințit prin art. 6 al Constituției RM,

- alin. (3) din noul art. 4¹ propus parțial rectifică incoerența din alineatul precedent prin includerea condiționării privind necesitatea precedării aplicării măsurilor restrictive internaționale cu inițierea procesului penal pentru comiterea infracțiunii corespunzătoare, însă chiar și în această situație, până la finalizarea procesului penal nu poate fi încălcată prezumția nevinovăției până la condamnarea definitivă, ca un element de bază în respectarea drepturilor omului,

- aceeași situație de intervenție în procesul penal, inclusiv în partea ce vizează măsurile de protecție, se atestă și prin prevederile alin. (4) din noul art. 4¹ propus, fiind permisă și o încălcare a art. 16, alin. (2) din Constituția RM, potrivit căruia toți cetățeni ai RM sunt egali în fața legii și autorităților publice,

- la alin. (1) din noul art. 4² propus formula „în privința cărora există suspiciuni”, precum și la lit. b) din același alineat formula „există informații credibile”, precum și la alin. (4) al aceluiași articol formula „suspiciuni pertinente” sunt prea vagi și lasă loc de interpretări subiective ale persoanei care le vor implementa, cu atât mai mult că se utilizează formule diferite, ceea ce ar presupune ca ar trebui să aibă și o conotație și calificare diferită,

- la art. 4² propus, alin. (1), lit. a), punctele (i) – (v) și la lit. b), punctele (ii) și (iv) prevăd perioadele de ultimii 10 sau 5 ani, ceea ce ar însemna aplicarea retroactivă a legii, însă Legea nr. 100/2017 (art. 73) stabilește că efect retroactiv pot avea doar actele normative prin care se stabilesc sancțiuni mai blânde,

6. la alin. 6, prin care se prevede redacția nouă a art. 6 al Legii nr. 25/2016:

- urmează a fi detaliată modalitatea de publicare a unui aviz, prevăzut la noul alin. (3),

- la noul alin. (3), urmează a fi specificat dacă secretariatul Consiliului interinstituțional de supervizare (CIS) îi va informa pe subiecți ai restricțiilor despre aplicarea sancțiunilor doar în cazul aplicării de către RM a măsurilor restrictive din propria inițiativă, sau și în cazul alinierii RM la măsurile restrictive internaționale instituite prin acte ale UE, ale altor organizații internaționale sau prin deciziile unilaterale ale altor state.

Luând în calcul că alin. (3) prevede oferirea posibilității de a prezenta observații, reamintim că, în conformitate cu noul art. 4³ alin. (2), revizuirea deciziei de aliniere poate fi solicitată doar în situația în care subiectul restricției va prezenta actele confirmative ce atestă ridicarea măsurilor restrictive internaționale sau anularea măsurilor respective de către organele jurisdicționale externe competente să examineze contestările împotriva actelor adoptate de către subiecții prevăzuți la art. 1 lit. b) și c). Respectiv, prezentarea observațiilor în conformitate cu alin. (3) și revizuirea deciziei de aliniere în conformitate cu alin. (4) va fi imposibilă în cazul în care măsurile restrictive au fost aplicate urmare a alinierii RM la sancțiunile instituite prin actele UE, ale altor organizații internaționale sau prin deciziile unilaterale ale altor state.

Prin urmare, se propune înlocuirea sintagmei “aplicarea măsurilor restrictive internaționale” din art. 6 alin. (3), în ambele cazuri, cu sintagma “aplicarea de către Republica Moldova a măsurilor restrictive internaționale din propria inițiativă”.

7. la alin. 12, prin care se redă în noua redacție art. 13 al Legii, la lit. d) al alin. (1) de asemenea urmează a fi enumerate autoritățile competente, precum se indică la literele a) – c) precedente din același alineat,
8. la alin. 16, Lista națională cu subiecți ai restricțiilor, propusă a fi inclusă la alin. 1¹ al art. 18, conține date cu caracter personal, și în cazul în care aceasta urmează a fi publicată sau făcută publică urmează a se ține cont de restricții din domeniul protecției datelor cu caracter personal,
9. la alin. 18, prin care se introduce articolul nou 19¹, la alin. (1) urmează a fi revizuită posibilitatea detenției persoanei juridice prevăzute.

III. Adicional la cele expuse mai sus, MAEIE ține să atragă atenția asupra unor elemente procedurale ale mecanismului existent de aliniere la măsurile restrictive internaționale ale UE. Precizările expuse mai jos vor servi drept bază pentru propunerile MAEIE în privința divizării responsabilităților între MAEIE și CIS în ceea ce ține de alinierea la măsurile restrictive internaționale și punerea în aplicare a acestora:

- a) La momentul actual, mecanismul de aliniere la măsurile restrictive internaționale ale UE include următoarele etape:
 - recepționarea de către MAEIE pe platforma electronică a invitației UE adresate statelor partenere de a se expune privind alinierea la deciziile Consiliului UE de instituire sau modificare a regimurilor de măsuri restrictive;
 - pregătirea și transmiterea de către MAEIE în adresa instituțiilor naționale responsabile a scrisorilor de solicitare a avizelor pe marginea alinierii la deciziile Consiliului UE, precum și consultarea Prim-ministrului;
 - recepționarea de către MAEIE a avizelor din partea instituțiilor solicitate și analiza acestora;
 - luarea de către MAEIE a deciziei de aliniere sau nealiniere la deciziile Consiliului UE privind măsuri restrictive internaționale;

- informarea de către MAEIE a UE, prin intermediul aceleiași platforme electronice, despre decizia RM de aliniere sau nealiniere la deciziile Consiliului UE privind măsuri restrictive, care constă de fapt prin bifarea opțiunii de aliniere în termenul oferit pentru exprimarea opțiunilor.

De menționat este faptul că RM este deseori invitată să se alinieze în paralel la mai multe decizii ale Consiliului UE, ceea ce presupune parcurgerea etapelor descrise mai sus separat per fiecare decizie. De regulă, săptămânal RM recepționează cel puțin două invitații de aliniere la măsurile restrictive internaționale ale UE.

Adițional, subliniem că pentru parcurgerea acestor etape este oferit termenul de 6-7 zile calendaristice, la expirarea căruia posibilitatea de comunicare a poziției RM prin intermediul platformei electronice este exclusă, iar poziția comunicată pe alte căi (de exemplu, prin mesaje electronice sau prin Misiunea RM pe lângă UE) riscă să nu fie luată în considerare de către UE.

Astfel, semnalăm că există o probabilitate sporită că procesul de coordonare și luare de către CIS a deciziilor de aliniere (cel puțin două decizii pe săptămână) va necesita o perioadă mai îndelungată decât 6-7 zile calendaristice din momentul recepționării invitației din partea UE (luând în considerare nivelul mai înalt la care vor fi luate deciziile, precum și necesitatea organizării reuniunilor CIS pentru adoptarea fiecărei decizii de aliniere). În cazul dat, RM nu va putea să informeze la timp partea UE despre alinierea la măsurile restrictive, ceea ce poate cauza o scădere semnificativă a ratei de aliniere a RM la deciziile Consiliului UE privind măsuri restrictive. La rândul său, această scădere ar putea influența negativ dialogul politic cu UE, rata de aliniere la măsuri restrictive fiind un indicator important pentru eficacitatea cooperării RM-UE în domeniul de politica externă, de securitate și apărare.

La momentul actual, mecanismul existent de aliniere gestionat de MAEIE minimizează aceste riscuri și asigură funcționalitatea și rapiditatea procesului de aliniere. Având în vedere importanța indicatorului privind rata de aliniere la măsuri restrictive în cadrul dialogului politic cu UE, considerăm că este necesară asigurarea în continuare a unui mecanism funcțional și rapid de coordonare a procesului de aliniere pentru a preveni crearea riscurilor semnalate mai sus.

Prin urmare, având în vedere experiența MAEIE acumulată în gestionarea procesului dat, înaintăm propunerea ca MAEIE să rămână în continuare responsabil pentru gestionarea mecanismului de aliniere a RM la măsurile restrictive internaționale.

b) Pe de altă parte, se atrage atenția asupra faptului că deciziile de aliniere sau nealiniere la măsurile restrictive internaționale ale UE pot avea diferit grad de complexitate:

- deciziile cu grad înalt de complexitate:
 - = noile regimuri de măsuri restrictive internaționale instituite de către UE,
 - = regimuri de măsuri restrictive internaționale ale UE la care RM nu s-a aliniat anterior (de exemplu, măsurile restrictive împotriva Federației Ruse sau Republicii Belarus),
 - = alte regimuri de măsuri restrictive internaționale ale UE sensibile din punct de vedere economic și/sau politic;

- deciziile cu grad mediu de complexitate:
= deciziile de modificare a regimurilor de măsuri restrictive internaționale existente la care RM s-a aliniat (de exemplu, adăugarea noilor persoane și/sau entități pe listele de sancțiuni; includerea unor măsuri restrictive mai severe; etc.);
- deciziile cu grad scăzut de complexitate:
= deciziile tehnice de modificare a regimurilor de măsuri restrictive internaționale existente la care RM s-a aliniat (de exemplu, actualizarea informațiilor privind unele persoane și/sau entități; prelungirea perioadei de aplicare a măsurilor restrictive; excluderea unor persoane și/sau entități din listele de sancțiuni; introducerea unor derogări din rațiuni umanitare; etc.).

În acest context, nu se consideră necesară organizarea ședințelor CIS, prezidate de Prim-ministru, pentru examinarea tuturor deciziilor, în special a deciziilor de complexitate scăzută și a majorității deciziilor de complexitate medie (luând în considerare frecvența recepționării invitațiilor din partea UE și termenii restrânși pentru luarea deciziei de aliniere).

În cazul în care MAEIE va rămâne instituția responsabilă pentru gestionarea mecanismului de aliniere a RM la măsurile restrictive internaționale, va fi posibil de menținut practica existentă de avizare prin corespondentă în privința deciziilor cu complexitatea scăzută și medie. Totodată, în cazurile când deciziile cu gradul înalt de complexitate și unele decizii cu gradul mediu de complexitate se vor dovedi a fi mai sensibile și vor necesita o discuție specială la nivel mai înalt, MAEIE urmează să solicite convocarea CIS pentru coordonarea deciziei de aliniere.

Astfel, se va reduce semnificativ riscul de a afecta negativ rapiditatea luării deciziilor, precum și rata de aliniere a RM la măsurile restrictive internaționale ale UE.

- c) Având în vedere propunerea exprimată mai sus în ceea ce privește păstrarea mecanismului de aliniere sub gestiunea MAEIE, atragem atenția la necesitatea reglementării aspectului ce ține de divizare a responsabilităților dintre MAEIE și CIS:

Luând în considerare că alinierea la măsuri restrictive și punerea în aplicare a acestora pot fi tratate ca două procese separate, MAEIE propune următorul model de divizare a responsabilităților:

- MAEIE – responsabil pentru gestionarea mecanismului de aliniere la măsurile restrictive internaționale, instituite prin acte ale UE sau ale altor organizații internaționale;
- CIS – responsabil pentru gestionarea proceselor descrise în noul art. 7¹ alin. (5) lit. b), c), e), f), g), precum și lit. a), cu precizarea că CIS rămâne responsabil pentru componenta de aliniere doar în cazul măsurilor restrictive internaționale instituite prin deciziile unilaterale ale altor state, și d), cu mențiunea că această prevedere se referă la măsurile restrictive internaționale adoptate din propria inițiativă și la măsurile restrictive internaționale sensibile care necesită analiza subiectului în cadrul reuniunilor CIS (în conformitate cu explicația MAEIE din pct. III lit. a) a prezentului aviz).

- Cancelaria de Stat – instituția care asigură lucrările de secretariat ale CIS.

Prin urmare, MAEIE susține inițiativa creării CIS în calitate de structură responsabilă inclusiv pentru asigurarea cadrului de consultare în vederea armonizării activităților autorităților și instituțiilor publice naționale în domeniul punerii în aplicare a măsurilor restrictive internaționale.

Conform viziunii MAEIE, acest lucru ar presupune că CIS va trebui să adopte câte o decizie (după modelul Deciziilor și Regulamentelor UE privind măsuri restrictive) separată privind punerea în aplicare:

- a fiecărui regim de sancțiuni instituit prin acte ale UE sau ale altor organizații internaționale la care RM s-a aliniat - în baza ordinului Ministrului AEIE;
- a fiecărui regim instituit prin deciziile unilaterale ale altor state la care RM s-a aliniat - în baza deciziei CIS;
- a fiecărui regim instituit de către RM din propria inițiativă - în baza deciziei CIS.

În cazul alinierii la o decizie care modifică regimul de sancțiuni existent, CIS urmează să adopte, în baza actului de aliniere (emis fie de MAEIE, fie de CIS), o decizie de modificare a deciziei de punere în aplicare a regimului respectiv de sancțiuni (după modelul Deciziilor UE de modificare a Deciziei de bază prin care a fost instituit regimul de sancțiuni). Cu alte cuvinte, deciziile UE privind măsuri restrictive la care RM s-a aliniat urmează a fi transpuse în legislația națională prin deciziile emise de CIS.

În cazul sancțiunilor UE, de exemplu, urmează să funcționeze următoarea logică:

1. Consiliul UE adoptă o decizie de modificare a regimului de sancțiuni existent la care RM s-a aliniat și pentru care CIS a adoptat o decizie privind punerea în aplicare a regimului de respectiv de sancțiuni;
2. MAEIE recepționează invitația de aliniere din partea UE și asigură respectarea procedurilor necesare conform mecanismului existent de aliniere;
3. Ministrul AEIE emite ordinul de aliniere la decizia Consiliului UE din pct. 1;
4. În termen de 30 de zile, CIS, în baza ordinului de aliniere emis de către Ministrul AEIE, adoptă o decizie de modificare a deciziei prin care se reglementează punerea în aplicare a regimului de măsuri restrictive al UE pe teritoriul RM.
5. Decizia CIS intră în vigoare din momentul publicării în Monitorul Oficial.
6. Instituțiile responsabile asigură punerea în aplicare a prevederilor deciziei modificate de CIS.

Mai jos propunem o versiune a modificărilor textului juridic pentru reflectarea mecanismului expus mai sus în lit. a), b) și c). Contăm pe expertiza Ministerului Justiției

pentru perfecționarea textului juridic respectiv în cazul în care acest lucru va fi necesar pentru reflectarea mai exactă a parametrilor mecanismului în cauză.

La Art. I:

1. la alin. 7, prin care se prevede modificarea mecanismului de aliniere a RM la măsurile restrictive internaționale:

- se propune modificarea alin. (2) după cum urmează: “Decizia privind alinierea Republicii Moldova la măsurile restrictive din categoria celor prevăzute la art. 4, alin. 1, lit. c), g), h), i) și la art. 4, alin. 2, lit. a) și b), instituite prin acte ale Uniunii Europene sau ale altor organizații internaționale, se adoptă de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene după consultarea Prim-ministrului și a autorităților și instituțiilor publice competente sau, în caz de necesitate, după examinarea subiectului în cadrul ședinței Consiliului interinstituțional de supervizare”;

- prevederea “Alineatul (3) se abrogă” urmează a fi exclusă, având în vedere propunerea de menținere a mecanismului existent de consultare a instituțiilor în procesul de aliniere la măsurile restrictive internaționale,

- prevederea “Alineatul (6) se abrogă” urmează a fi exclusă, având în vedere propunerea de menținere a mecanismului existent de aliniere la măsurile restrictive internaționale, gestionat de MAEIE,

2. la art. 8, prin care se include noul art. 7¹ în Legea nr. 25/2016:

- alin. (5) lit. a) urmează a fi modificat după cum urmează: “decide asupra adoptării măsurilor restrictive internaționale de către Republica Moldova din proprie inițiativă și asupra inițiativelor de aliniere la măsurile restrictive internaționale instituite prin deciziile unilaterale ale altor state”;

- alin. (5) lit. d) urmează a fi modificat după cum urmează: “asigură cadrul de consultare între autoritățile și instituțiile publice naționale pentru fundamentarea poziției statului în adoptarea, modificarea, suspendarea sau încetarea de către Republica Moldova a măsurilor restrictive internaționale din propria inițiativă, precum și în ceea ce privește alinierea Republicii Moldova la măsurile restrictive internaționale instituite prin deciziile unilaterale ale altor state”;

- alin. (5) lit. e) urmează să aibă următorul cuprins: "e) colectează informația și întocmește ori de câte ori este necesar, dar cel puțin o dată pe an, un raport privind măsurile adoptate de Republica Moldova în vederea punerii în aplicare a măsurilor restrictive internaționale, care se prezintă Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene;"

- la alin. (6) urmează a fi inclusă lit. g) cu următorul text: “o descriere a acțiunilor întreprinse pentru punerea în aplicare a măsurilor restrictive internaționale obligatorii pentru Republica Moldova, precum și a dificultăților de aplicare identificate pe parcurs”, cu scopul de a crește eficiența punerii în aplicare a măsurilor restrictive, precum și de a identifica probleme în aplicarea acestora în timp util,

- urmează a fi adăugat alin. (7) cu următorul cuprins:

“(7) Consiliul adoptă deciziile de punere în aplicare a măsurilor restrictive internaționale obligatorii pentru Republica Moldova, care reglementează:

- a) tipul și conținutul măsurilor restrictive internaționale;
- b) mecanismul de implementare a măsurilor restrictive internaționale, cu indicarea autorităților împuternicite cu punerea în aplicare a restricțiilor;
- c) lista persoanelor fizice și juridice supuse măsurilor restrictive internaționale;
- d) alte prevederi necesare pentru punerea în aplicare a măsurilor restrictive internaționale.”

- urmează a fi adăugat alin. (8) cu următorul cuprins:

“(8) Consiliul modifică deciziile de punere în aplicare a măsurilor restrictive internaționale, menționate în alin. (7), prin adoptarea deciziilor de modificare emise în baza:

- a) ordinului de aliniere emis de către ministrul afacerilor externe și integrării europene, în cazul măsurilor restrictive internaționale instituite prin acte ale Uniunii Europene sau ale altor organizații internaționale;
- b) deciziei Consiliului de aliniere la măsurile restrictive internaționale, în cazul în care acestea au fost instituite prin deciziile unilaterale ale altor state;
- c) deciziei Consiliului de modificare a măsurilor restrictive internaționale, în cazul în care acestea au fost instituite de către Republica Moldova din propria inițiativă.”

- urmează a fi adăugat alin. (9) cu următorul cuprins:

“(9) În cazul alinierii la măsurile restrictive internaționale instituite prin acte ale Uniunii Europene, ale altor organizații internaționale sau prin deciziile unilaterale ale altor state, Consiliul are la dispoziție 30 de zile pentru a adopta deciziile prevăzute în alin. (7) și (8).”

3. la alin. 9, urmează a fi exclusă prevederea privind abrogarea art. 9 alin. (4) din Legea nr. 25/2016, având în vedere propunerea de menținere a mecanismului existent de aliniere la măsurile restrictive internaționale, gestionat de MAEIE,
4. la alin. 10, urmează a fi exclusă prevederea privind abrogarea art. 10 din Legea nr. 25/2016, având în vedere propunerea de menținere a mecanismului existent de aliniere la măsurile restrictive internaționale, gestionat de MAEIE,
5. la alin. 11, prin care se modifică art. 12 din Legea nr. 25/2016, se propune modificarea noului alin. (4) prin adăugarea după fraza “În cazul măsurilor restrictive internaționale” a sintagmei “instituite de către Republica Moldova din propria

inițiativă”, luând în considerare că RM nu poate unilateral să modifice măsurile restrictive instituite de către UE, alte organizații internaționale sau alte state.

6. alin. 13, prin care se modifică art. 15 din Legea nr. 25/2016, va avea următorul cuprins:

“13. La articolul 15:

La alineatul (2), textul “Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene” urmează a fi înlocuit cu “secretariatul Consiliului”;

La alineatul (3), textul “Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene” urmează a fi înlocuit cu “secretariatul Consiliului”;

La alineatul (4), textul “Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene” urmează a fi înlocuit cu “secretariatul Consiliului”;

La alineatul (5), textul “Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene” urmează a fi înlocuit cu “secretariatul Consiliului”;

Alineatul (5) se completează cu textul “, precum și despre dificultățile de aplicare identificate pe parcurs”;

Alineatul (6) va avea următorul cuprins: “Secretariatul Consiliului, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, va informa organizațiile internaționale care au adoptat măsuri restrictive internaționale obligatorii pentru Republica Moldova asupra acțiunilor întreprinse pe plan intern și dificultăților de aplicare a măsurilor respective”.”

Scopul modificărilor propuse mai sus este delimitarea clară a competențelor MAEIE și celor a CIS, precum și revizuirea acestora în conformitate cu alte prevederi care se introduc prin prezentul proiect de lege (de ex., colectarea informațiilor, întocmirea raportului, armonizarea activităților de aplicare a măsurilor restrictive le revin CIS, respectiv, este oportun ca informațiile privind acțiunile întreprinse pentru implementarea restricțiilor, dificultățile identificate pe parcurs, să fie comunicate direct către secretariatul CIS și nu prin MAEIE).

7. la alin. 16, prin care se modifică art. 18 din Legea nr. 25/2016, urmează a fi revizuită prevederea privind modificarea alin. (1), după cum urmează:

“La alineatul (1), textul “Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene” se înlocuiește cu textul “secretariatul Consiliului”;

La alineatul (1), textul “pagina web oficială a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene” se înlocuiește cu textul “pagina web oficială a instituției care asigură lucrările de secretariat ale Consiliului”;

Alineatul (1) se completează cu textul “, sub forma unei liste cu subiecții în privința cărora Republica Moldova a aplicat măsurile restrictive internaționale”;

IV. În conchidere, ținând cont de sensibilitatea subiectului, MAEIE reiterează imperativul solicitării opiniei Comisiei de la Veneția pe marginea proiectului supus spre examinare.

Reamintim că, prin optica condiției 4 (deoligarhizare), în raport cu RM, Ucraina și Georgia, Comisia Europeană insistă asupra necesității solicitării opiniei Comisiei de la Veneția pe marginea proiectelor de legi privind deoligarhizarea. Mai mult ca atât, la 12 decembrie 2022, Serviciul European de Acțiune Externă a recomandat Republicii Moldova de a transmite proiectul de lege spre avizare Comisiei de la Veneția. De asemenea, în repetate rânduri, UE a semnalat importanța informării prealabile a instituțiilor europene despre inițiative legislative importante.

Vladimir CUC
Secretar de Stat

**SERVICIUL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE
AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD-2004, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 166 tel. 022-239-625, fax 022-234-068, e-mail: sis@sis.md

„02 ” 10 2023

Nr. E/10400

La nr. 01/8334 din 21.09.2023

Ministerul Justiției

Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova (în continuare - *Serviciu*) a examinat *proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale* și, în limita competenței funcționale, comunică următoarele.

Se consideră imperativ necesar aprobarea unui astfel de proiect, însă cu ajustările ce ar exclude întrebările grave de legalitate, constituționalitate și asigurare a respectării drepturilor omului.

Prin urmare, printre cele mai substanțiale rezerve putem menționa următoarele:

1. Cu referire la introducerea categoriei de persoane asociate subiectului restricțiilor

1) Articolul 4² din proiectul de lege instituie o nouă categorie de persoane asupra cărora vor fi aplicate anumite măsuri de precauție și/sau asiguratorii, luându-se ca punct de reper asocierea acestora cu persoanele supuse restricțiilor.

Cu alte cuvinte, se reglementează ambiguu/insuficient introducerea unei categorii distincte de persoane (*neasimilate din punct de vedere a regimului juridic incident cu subiecții restricțiilor*), și anume, a unui cerc de persoane fizice și juridice care ar putea fi considerate ca fiind **asociate cu subiecții restricțiilor internaționale** la care Republica Moldova se aliază sau care au fost stabilite din propria inițiativă față de cetățenii Republicii Moldova.

Urmează a se ține cont de faptul că, proiectul de lege recunoaște în calitate de persoane asociate subiectului restricțiilor, acele persoane în privința cărora există „informații credibile” că au avut relații de afaceri cu persoana supusă restricțiilor sau persoanele juridice a căror fondator, administrator sau beneficiar efectiv este. Prin urmare, în asemenea circumstanțe, se înlătură efectiv prezumția de legalitate și buna credință a raporturilor juridice dintre persoana asociată și subiectul restricțiilor, atribuindu-le din start acestor raporturi juridice un caracter ilegal (în lipsa unor acte juridice legale care să ateste ilegalitatea acestora și doar în baza unor informații).

Totodată, supunerea persoanelor fizice sau juridice unor măsuri de precauție sporită și/sau asiguratorii doar în baza existenței unor „informații credibile”

precum că subiectul restricțiilor este beneficiar efectiv al persoanei juridice respective, este insuficientă, or, acest aspect îngreșește drepturile fundamentale ale persoanei asociate, acesta fiind supus restricțiilor în lipsa unei demonstrații legale a caracterului ilicit al activității acestuia sau implicării în activitatea persoanei juridice respective, în vederea realizării unei activități ilicite. Deci, pentru ca persoana să fie considerată asociată subiectului restricțiilor, pe lângă informația veridică care să demonstreze conexiunea dintre aceștia, persoana asociată trebuie să fie parte la o cauză penală a cărei obiect este conex temeiului de aplicare a măsurilor restrictive.

Subsidiar, în partea ce vizează termenul limită de 10 ani în care se vor lua în considerare relațiile contractuale existente direct sau indirect între persoana asociată și subiectul restricțiilor, considerăm că atenția necesită a fi focalizată nu pe perioada de maxim 10 ani, dar pe existența bunei-credințe la îndeplinirea obligațiilor contractuale ce derivă din relațiile contractuale (contracte, acte unilaterale, etc.) și legalitatea relațiilor respective.

Respectiv, consecințele juridice (*sub forma unor măsuri de precauție sporită/sistarea tranzacției*) care decurg din calitatea de „asociat cu subiectul restricției” ar trebui să vizeze exclusiv cazurile când această asociere comportă un caracter ilegal sau are tangență cu motivele care au constituit temei de aplicare a măsurilor restrictive.

În acest sens, este necesar de revizuit articolul 4² din perspectiva că prevederile vizate și cele conexe (*sub forma unor măsuri de precauție sporită/sistarea tranzacției*) să fie aplicabile exclusiv în cazurile când asocierea se consideră că contravine legii, cu stabilirea unor criterii clare și exprese care califică caracterul ilegal al asocierii.

La acest aspect, urmează a se ține cont de faptul că, luând în considerare practica formată în urma implementării prevederilor Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 45 din 31.10.2022, în lista persoanelor în privința cărora există suspiciuni că sunt asociate persoanelor fizice și juridice supuse sancțiunilor au fost incluse și unele persoane în mod eronat, iar în consecință, în adresa Serviciului au fost depuse mai multe plângeri prin care a fost solicitată excluderea persoanelor respective din lista vizată. Astfel, procesul de revizuire a temeiurilor de menținere în lista respectivă implică resurse de timp și suportul altor autorități, se atestă că excluderea persoanelor din listă durează în timp, iar în toată această perioadă, drepturile persoanelor respective sunt încălcate nejustificat (persoana fiind în imposibilitate de a efectua tranzacții, a achita salariile angajaților (din cauza blocării resurselor financiare deținute în entitățile bancare), de a deschide conturi bancare noi, etc.).

2) Suplimentar, menționăm că în cazul modificării proiectului de lege cu luarea în considerare a propunerii expuse la punctul 1 subpunctul 1), și aplicării măsurilor de precauție și asiguratorii doar în privința persoanelor asociate care sunt implicate în activități ilegale de comun cu subiecții restricțiilor, opinăm că întreprinderea măsurilor de precauție sporită și cele asiguratorii (prevăzută la articolul 4² alineatul (3) și (4) din proiectul de lege) în raport cu persoanele asociate subiectului restricțiilor nu vor fi suficiente pentru a asigura scopul urmărit prin aplicarea măsurilor respective.

Or, în condițiile expuse la articolul 4² alineatul (4), în cazul în care entitatea raportoare nu este obligată să se abțină de la efectuarea tranzacțiilor pe un termen anumit (de exemplu 5 zile), există riscul efectuării unor tranzacții de eludare a sancțiunilor pînă la aplicarea măsurilor asigurătorii de către Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (sau Serviciul Fiscal de Stat). Prin urmare, acest fapt reprezintă o vulnerabilitate care diminuează din efectul implementării sancțiunilor, și posibilitatea subiecților restricțiilor de a desfășura totuși tranzacții prin intermediul persoanelor asociate acestora, chiar dacă acestea sunt incluse în lista persoanelor asociate subiecților restricțiilor.

Astfel, considerăm oportun să fie prevăzut un termen (de exemplu 5 zile) în care operațiunile persoanei asociate să fie blocate/sistate de către entitățile raportoare, pentru ca autoritățile competente să poată verifica și valorifica informația, cu întreprinderea acțiunilor prompte ce se impun.

2. Referitor la stabilirea și repartizarea atribuțiilor ce vizează elaborarea și actualizarea listei persoanelor în privința cărora există suspiciuni că sunt asociate subiectului restricțiilor

Atribuțiile prevăzute la articolul 4² alineatul (2) din proiectul de lege, practic reprezintă o transcriere a prevederilor punctul 1.2. din Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 45 din 31.10.2022.

Prin urmare, menționăm că anterior, Serviciul a semnalat unele deficiențe juridice generate din lipsa unei reglementări exprese a atribuțiilor/obligățiilor Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (în continuare - *SPCSB*) și a Băncii Naționale a Moldovei (în continuare - *BNM*) în procesul de elaborare și actualizare a listei persoanelor în privința cărora există suspiciuni că sunt asociate persoanelor fizice și juridice supuse sancțiunilor.

Relevanța remarcii prenotate se atestă prin faptul că aceleași prevederi, și în consecință, aceleași viduri juridice se regăsesc și la articolul 4² alineatul (2) din proiectul de lege, or, nu este stabilită expres rolul *SPCSB* sau a Serviciului Fiscal de Stat (în continuare - *SFS*) (în contextul în care s-a discutat în cadrul ședinței ca atribuțiile *SPCSB* din proiectul de lege să fie declinate către *SFS*) și *BNM* de a interveni cu propuneri argumentate de includere și excludere a persoanelor asociate subiecților restricțiilor incluși în Listă.

Aspectul problematic al situației expuse constă în lipsa reglementării unor criterii clare și a unei proceduri de desemnare a persoanelor asociate subiecților restricțiilor, de către *SPCSB/SFS* și *BNM*, în contextul în care, teoretic, entitatea care a desemnat trebuie să evalueze oportunitatea actualizării listei (*prin excludere după caz*).

Aspectul respectiv urmează a fi reglementat expres, luând în considerare faptul că, în practica actuală, autoritățile cu care colaborează Serviciul în vederea elaborării și actualizării listei respective, pasează responsabilitatea includerii în listă Serviciului, prezentând instituția ca autor „exclusiv” al Listei, fapt ce nu corespunde realității, iar așteptările petiționarilor de a le fi examinate favorabil solicitările de excludere din listă sunt direcționate nemijlocit în adresa Serviciului (respectiv și

nemulțumirile acestora urmare a refuzului de excludere, care nu depinde nemijlocit de către Serviciu).

Totodată, urmează a fi acordată o atenție sporită mecanismului de actualizare/excludere a persoanelor asociate subiecților restricțiilor, procedura de aplicare a măsurilor restrictive, și în special a drepturilor și garanțiilor persoanelor în cazul aplicării respectivelor măsuri, raportat la consecințele survenite urmare a restrângerii drepturilor lor.

3. Privitor la contestarea măsurilor restrictive internaționale

În conformitate cu prevederile articolului 4³ alineatul (2) din proiectul de lege, *„actele normative prevăzute la art. 5 alin. (3) și deciziile de aliniere la măsurile restrictive internaționale adoptate de organele competente potrivit prezentei legi au un caracter politic și nu sunt acte administrative în sensul Codului administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.”*

În esență, stabilirea caracterului politic și non-administrativ, ca „temei juridic” care exclude orice posibilitate de contestare a actului, reprezintă *de facto* o limitare a garanțiilor și mecanismelor de apărare a drepturilor omului presupus încălcate, și în esență, este o încălcare a drepturilor fundamentale.

Deci, urmează să fie reglementată procedura de contestare de către subiecții restricțiilor, a deciziei de aplicare în privința acestora a măsurilor propriu-zise.

Prin analogie, notăm că, inclusiv în cazul sancțiunilor financiare în privința persoanelor, grupurilor și entităților implicate în activități teroriste, adoptate în temeiul rezoluțiilor Consiliului de securitate al ONU (*UNSCR*), este stipulată necesitatea ca fiecare stat la nivel național să reglementeze procedura de contestare de către resortisanții săi a desemnărilor efectuate în temeiul *UNSCR*.

4. Privitor la informațiile care stau la baza aplicării măsurilor restrictive

Considerăm oportună revizuirea prevederilor articolului 6 alineatul (2) din proiectul de lege, luând în considerare faptul că acesta reglementează valorificarea unor surse de informații subiective, neverificate, statutul juridic și valoarea probantă al cărora este incertă, la luarea unei decizii care îngreșește drepturile persoanei.

Având în vedere faptul că motiv al aplicării măsurilor restrictive constituie săvârșirea unor infracțiuni grave, aceasta nu poate avea ca temei simple *„informații prezentate de alte state sau organizații necomerciale”*, cu atât mai mult *„unele informații obținute din surse aflate în afara țării”*, însă ar trebui să se bazeze în primul rând pe informațiile oficiale, obținută de la autoritățile competente.

Suplimentar, legea trebuie să prevadă criterii concrete și temeieri obiective (*„reasonable grounds” – analogic pentru aplicarea sancțiunilor financiare pentru implicarea în activități teroriste*) cu privire la informația care constituie temei de aplicare a măsurilor restrictive, și doar dacă informațiile prezentate sunt suficiente pentru constatarea existenței unei bănueli rezonabile privind implicarea persoanei în activitățile prevăzute la art. 4¹ din proiectul de lege, precum și necesitatea aplicării măsurii restrictive.

5. Privitor la aplicarea măsurilor restrictive internaționale urmare a inițierii unui proces penal în privința subiectului restricțiilor

Considerăm oportun a fi revizuit conceptul propus în proiectul de lege, luând în considerare următoarele aspecte.

Articolul 4¹ alineatul (3) din proiectul de lege, reglementează că, în cazul în care măsurile restrictive internaționale vizează persoanele fizice, cetățeni ai Republicii Moldova și persoane juridice naționale, alinierea la actele prevăzute la art. 1 lit. b) și c) care stabilesc măsurile respective, precum și stabilirea de către Republica Moldova din proprie inițiativă a unor asemenea măsuri, urmează a fi precedată de inițierea procesului penal pentru comiterea infracțiunii corespunzătoare faptelor care au dus la stabilirea în privința acestora a măsurilor respective.

Respectiv, nu este clară necesitatea aplicării în privința persoanelor fizice și juridice vizate a măsurilor restrictive internaționale, dacă în privința acestora va fi inițiată urmărirea penală, astfel încât, în cele din urmă pot fi dispuse măsurile procesuale de constrângere prevăzute de Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (spre exemplu: punerea bunurilor sub sechestru). Or, potrivit art. 203 alin. (1) din codul nominalizat, „*Punerea sub sechestru a bunurilor este o măsură procesuală de constrângere, care constă în inventarierea bunurilor și interzicerea proprietarului sau posesorului de a dispune de ele, iar în caz de necesitate, de a se folosi de aceste bunuri. După punerea sub sechestru a conturilor și a depozitelor bancare sînt încetate orice operațiuni în privința acestora.*”.

Astfel, în redacția propusă, se atestă faptul că deși persoana este parte la o cauză penală, fiind supusă măsurilor procesual-penale, suplimentar la aceasta, pentru una și aceeași faptă, persoana va fi supusă în mod paralel și măsurilor restrictive internaționale, fapt ce vine să supună persoanele vizate unor măsuri de constrângere suplimentare, ce îngreuește și mai mult drepturile acestora.

Prin urmare, considerăm judicios a revizui conceptul respectiv, astfel încât să fie asigurat un echilibru între acțiunile întreprinse de autorități și scopul urmărit și drepturile fundamentale ale persoanelor.

6. Se constată lipsa în proiectul de lege a unor prevederi esențiale pentru asigurarea legalității în procesul de aplicare a măsurilor restrictive (în special în partea ce vizează consecințele juridice privind persoanele asociate subiectului restricțiilor), printre care:

1) nu este reglementat statutul Listei persoanelor asociate subiecților restricțiilor, în calitatea sa de act juridic (*teoretic ar fi act administrativ, luând în considerare că urmează a fi adoptată prin act al directorului Serviciului*);

2) nu este clar modul de aducere la cunoștința persoanelor vizate a faptului includerii în Listă (*în contextul speței, conform normelor, actul administrativ trebuie să fie public și adus la cunoștința persoanelor care sunt vizate*);

3) nu este reglementat mecanismul de înștiințare a entităților raportoare în vederea punerii în executare;

4) nu este clar cât timp persoana va fi menținută în listă și cât timp va fi supusă măsurilor de precauție și asiguratorii, or, lipsa reglementării unui termen

exact sau a unor condiții de menținere în listă îngrădește grav drepturile persoanelor vizate.

7. Suplimentar, este necesar de revizuit terminologia utilizată în conținutul proiectului de lege și excluderea sintagmelor care oferă drepturi discreționare excesive în interpretarea și aplicarea prevederilor legii – de ex. „credibil” (art. 12), „în condițiile pe care le consideră adecvate” (art. 16).

8. În partea ce vizează convocarea Consiliului interinstituțional de supervizare, considerăm oportună stabilirea unor circumstanțe exprese în care va fi necesară întrunirea în ședință, or, convocarea membrilor Consiliului pentru fiecare situație aferentă măsurilor restrictive va fi complicată și lipsită de necesitate.

Prin urmare, după cum s-a convenit și în cadrul ședinței desfășurate pe data de 25 septembrie curent, urmează a fi reglementate expres situațiile în care va fi necesară convocarea Consiliului, precum și situațiile în care aspectele care urmează a fi examinate pot fi soluționate în lipsa convocării acestuia, prin cooperare interinstituțională.

9. Considerăm oportun să fie prevăzut scopul urmărit prin aplicarea măsurilor de prevenire și asigurare față de persoanele asociate subiecților restricțiilor, inclusiv prin blocarea bunurilor acestora, or, din prevederile normelor propuse nu este clar care este scopul scontat urmărit.

Analogic vorbind, în domeniul prevenirii și combaterii terorismului, pot fi supuse restricțiilor bunurile persoanelor, în vederea preîntâmpinării săvârșirii unor infracțiuni cu caracter terorist, fapt ce atestă că aplicarea unor astfel de restricții este necesară.

Subsidiar, chiar și punerea sub sechestru, în calitate de măsura procesuală de constrângere, potrivit art. 203 alin. (2) din Codul de procedură penală, „se aplică pentru a asigura repararea prejudiciului cauzat de infracțiune, acțiunea civilă sau eventuala confiscare specială sau confiscare extinsă a bunurilor ori a contravalorii bunurilor”.

Prin urmare, conchidem că și în cazul măsurilor întreprinse față de persoanele asociate subiecților restricțiilor, urmează a fi prevăzut expres care este scopul/finalitatea urmărită, să fie argumentată necesitatea aplicării restricțiilor respective (spre exemplu: preîntâmpinarea săvârșirii unor fapte ilicite sau ca măsură asiguratorie pentru repararea prejudiciului cauzat prin faptele ilegale, dar iarăși, urmare a atragerii la răspundere penală, deci, în cazul existenței unei hotărâri de condamnare irevocabilă), pentru a omite aplicarea acestora cu caracter abuziv, și în consecință încălcarea drepturilor persoanelor vizate.

10. Privitor la obligația generală de conformare și de înștiințare

Articolul 18¹ alineatul (2) din proiectul de lege instituie obligația tuturor persoanelor care dețin „date și informații despre unul din subiecții restricțiilor, care deține sau are sub control bunuri ori care are date și informații despre acestea, despre tranzacții legate de bunuri sau în care sunt implicate un subiect al

restricțiilor”, de a înștiința autoritatea competentă din momentul în care se ia cunoștință despre existența situației care impune înștiințarea.

Instituirea unei asemenea obligații în lipsa reglementării subiecților care sunt exceptați de la obligația de înștiințare o calificăm a fi excesivă, or, nemijlocit și legislația procesual-penală stabilește dreptul de a nu mărturisi împotriva sa ori împotriva rudelor apropiate (a sotului, soției, logodnicului, logodnicei, etc.).

Prin urmare, considerăm că este necesară instituirea unei excepții de la respectarea obligației respective, prin care înștiințarea despre existența situației care impune înștiințarea pentru rudele subiectului restricțiilor să constituie un drept, și nu o obligație.

Suplimentar, notăm că atâta timp cât norma impune o conduită obligatorie pentru toți cetățenii care dețin informații de a informa organele competente despre existența situației care impune înștiințare, ar fi necesară reglementarea și a unei sancțiuni ce survine în cazul neonorării obligației respective, or, în lipsa unui mecanism coercitiv, norma devine inaplicabilă.

Alexandru MUSTEAȚA
Director

Digitally signed by Musteața Alexandru
Date: 2023.10.02 19:52:08 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ministerul Dezvoltării
Economice și Digitalizării
al Republicii Moldova

Nr.15-3063 din 4 octombrie 2023
La nr.01/8334 din 21 septembrie 2023

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

Urmare examinării proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea Legii nr.25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (număr unic 950/MJ/2022)*, în limita competențelor funcționale, comunicăm susținerea de principiu a acestuia cu următoarele obiecții și propuneri.

Fără îndoială, proiectul este necesar în contextul angajamentelor asumate ca urmare a aprobării de către Consiliul European a cererii de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, potrivit cărora statul urmează să întreprindă un șir de acțiuni țintite spre consolidarea democrației și statului de drept, printre care implementarea angajamentului de deoligarhizare prin eliminarea influenței excesive a intereselor private asupra vieții economice, politice și publice; consolidarea luptei împotriva criminalității organizate, pe baza unor evaluări detaliate ale amenințărilor, a unei cooperări sporite cu partenerii regionali ai Uniunii Europene și internaționali; precum și instituirea unui pachet legislativ privind recuperarea activelor și un cadru cuprinzător pentru combaterea criminalității financiare și a spălării banilor, asigurând conformitatea legislației privind combaterea spălării banilor cu standardele Grupului de Acțiune Financiară Internațională.

La fel, se remarcă că o parte din propunerile înaintate la etapa avizării versiunii inițiale a proiectului au fost luate în considerare. Cu toate acestea, reiterăm obiecția aferentă obligației ministrului dezvoltării economice și digitalizării de a aproba, prin ordin, procedura de instituire și desfășurare a măsurii speciale de supraveghere a persoanelor juridice deținute sau aflate sub controlul subiecților restricțiilor internaționale. Atragem atenția că Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării nu are atribuții de elaborare a politicilor pentru Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (autoritatea publică competentă în cazul blocării fondurilor sau resurselor economice), precum și a cadrului legal aferent activității acestuia. În conformitate cu prevederile art. 18 din Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor este o autoritate publică independentă în raport cu celelalte persoane juridice și fizice, indiferent de tipul de proprietate și de forma

juridică de organizare, și funcționează ca organ central de specialitate autonom și independent. În acest sens, în conformitate cu art. 19 lit. f) din Legea nr. 308/2017, are prerogativa de a emite ordine, regulamente, recomandări, instrucțiuni și ghiduri în scopul executării cadrului legislativ dedicat.

Astfel, considerăm judicios necesară revizuirea normei art.19¹ alin.(7) din proiect în sensul stabilirii competenței Serviciului Prevenire și Combatere a Spălării Banilor pentru aprobarea procedurii speciale de supraveghere a persoanelor juridice.

Concomitent, notăm că proiectul nu reglementează regimul sancțiunilor în privința persoanelor care se eschivează de la sancțiunile internaționale, precum și mecanismul de identificare a persoanelor care reușesc să „ocolească” măsurile restrictive internaționale (mențiunea derivă din aspectele practice care au loc la moment în regiune (UA – RUSIA), dar și companii din Moldova care *ipotetic* ar putea facilita companii din Federația Rusă în scopul evitării regimului sancțiunilor internaționale). Astfel, se propune completarea proiectului cu prevederi în sensul dat.

În continuare, prin prisma tehnicii legislative, se menționează următoarele propuneri și sugestii:

1) la pct.2 din proiect, în denumirea generică a noțiunii „*persoane fizice care exercită funcții publice importante la nivel*” se va include la final cuvântul „*internațional*”. Totodată, în conținutul noțiunii, după cuvântul „*deputați*” se propune includerea cuvintelor „*în parlamentele naționale*”; cuvintele „*de justiție*” se vor exclude întrucât nu toate înaltele curți la nivel mondial conțin termenul respectiv în denumirea proprie; cuvântul „*naționale*” se va substitui cu cuvântul „*centrale*”, iar după cuvintele „*organizațiilor internaționale*” se va completa cu cuvântul „*interguvernamentale*”, or un membru al bord-ului unei organizații internaționale nonguvernamentale nu poate fi subiect al proiectului de lege.

2) Se propune completarea art.2 din Legea nr.25/2016 cu noțiunile „*membri de familie ai persoanei care exercită funcții publice importante la nivel național sau internațional*” și „*persoane cunoscute ca fiind asociați apropiați, atât din punct de vedere profesional, cât și social, ai persoanelor care exercită funcții publice la nivel național și internațional*” cu următorul conținut:

„*membri de familie ai persoanei care exercită funcții publice importante la nivel național sau internațional sunt:*

a) soțul/soția unei persoane care exercită funcții publice la nivel național și internațional sau o persoană aflată în relații asemănătoare aceloră dintre soți cu persoana care exercită funcții publice la nivel național și internațional;

b) copiii și soții/soțiile lor sau cu care copiii se află în relații asemănătoare aceloră dintre soți;

c) părinții și frații/surorile unei persoane care exercită funcții publice importante la nivel național și internațional.

„Persoane cunoscute ca fiind asociați apropiați, atât din punct de vedere profesional, cât și social, ai persoanelor care exercită funcții publice la nivel național și internațional includ:

a) persoanele fizice cunoscute ca fiind beneficiarii efectivi, împreună cu o persoană care exercită funcții publice la nivel național și internațional, ai unei persoane juridice sau ai unei construcții juridice ori ca având orice altă relație strânsă de afaceri cu o astfel de persoană;

b) persoanele fizice care sunt singurii beneficiari efectivi ai unei entități juridice sau ai unei construcții juridice cunoscute ca fiind înființate în beneficiul de facto al unei persoane care exercită funcții publice la nivel național și internațional.”

3) în redacția propusă a noțiunii de „fonduri” litera c) se va exclude și se va completa cu litera j) cu următorul conținut „j) valori mobiliare negociate la nivel public și privat și titluri de creanță, inclusiv titluri și acțiuni, certificate reprezentând valori mobiliare, obligațiuni, bilete la ordin, garanții, obligațiuni negarantate și contracte derivate” cu reconsiderarea corespunzătoare a ordinii literelor;

4) noțiunea „a avea sub control” se va expune în următoarea redacție:

„a avea sub control - toate situațiile în care, fără a deține cel puțin un atribut al dreptului de proprietate asupra unui bun sau asupra unor bunuri, o persoană fizică sau juridică poate dispune, în orice mod, cu privire la aceste bunuri, fără a obține o aprobare prealabilă din partea proprietarului de drept sau de a influența în orice mod persoane sau entități desemnate ori alte persoane fizice sau juridice.”;

5) la pct.4 din proiect, art.4¹ alin.(2) și (3) cuvântul „naționale” se va substitui cu cuvintele „înregistrate în Republica Moldova” ;

6) la pct.4 din proiect, art.4² alin.(1) lit.b) se propune substituirea textului „50%” cu textul „25%” reieșind din noțiunea *Ultimate Beneficial Owner*, care operează cu cote de cel puțin 10%-25%, în dependență de jurisdicție;

7) la formula de atestare a autenticității cuvintele „ministrul dezvoltării economice și digitalizării” se vor substitui cu cuvintele „viceprim-ministru, ministrul dezvoltării economice și digitalizării”.

Digitally signed by Arpintin Veronica
Date: 2023.10.05 15:27:23 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Secretar de stat

Veronica ARPINTIN

Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale
al Republicii Moldova

Nr.21/1-5034 din 27 septembrie 2023
La nr.01/8334 din 21 septembrie 2023

Ministerul Justiției

e-mail: secretariat@justice.gov.md
ion.glavan@justice.gov.md

Copie:

Cancelaria de Stat

e-mail: cancelaria@gov.md

Ca urmare a examinării *proiectului de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrația și statul de drept (Legea Magnitsky (Republica Moldova))*, înregistrat cu număr unic 950/MJ/2022, precum și a *proiectului de lege privind modificarea Legii nr.25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale*, în limitele competențelor legale, comunicăm următoarele aspecte de ordin general și procedural.

Astfel la caz, se constată că proiectul de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrația și statul de drept (Legea Magnitsky (Republica Moldova)) a fost înregistrat de către Cancelaria de Stat, fiindu-i atribuit numărul unic 950/MJ/2022 și anunțat în avizare prin scrisoarea nr.18-23-11993 din 9 decembrie 2022, post-ședință a Secretarilor generali din 9 decembrie 2022 (subiectul nr.3 al ordinii de zi).

Prin scrisoarea Ministerului Justiției nr.01/8334 din 21 septembrie 2023, se remite spre avizare repetată *un alt proiect de lege ce vizează modificarea Legii nr.25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale*, enunțând că la proiectul de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrația și statul de drept (Legea Magnitsky (Republica Moldova)), număr unic 950/MJ/2022, autorul a renunțat pe parcursul avizării.

Relevant situației descrise, menționăm că în conformitate cu prevederile pct.189 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.610/2018: „*proiectul anunțat și neprezentat pentru înaintare spre examinare Guvernului în decurs de 180 de zile se restituie autorului de către Cancelaria de Stat*”.

În consecință, distingem că nevalorificarea (pe parcursul a 180 de zile) a procedurii de promovare în ședință de Guvern a proiectului de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrația și statul de

drept (Legea Magnitsky (Republica Moldova)) dictează radierea numărului unic 950/MJ/2022 din Registrul actelor oficiale ale Guvernului.

Mai mult ca atât, numărul unic 950/MJ/2022 care se păstrează pe tot parcursul procesului de legiferare a proiectului de lege *privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrația și statul de drept (Legea Magnitsky (Republica Moldova))* nu poate fi transferat proiectului de lege *privind modificarea Legii nr.25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale*.

În aceste condiții, corespunzător prevederilor pct.179 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.610/2018, după definitivarea versiunii inițiale a proiectului de lege privind modificarea Legii nr.25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale, Ministerul Justiției urmează a solicita înregistrarea acestuia de către Cancelaria de Stat, în mod regulamentar.

Secretar general

Digitally signed by Țurcanu Angela
Date: 2023.09.28 09:12:23 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Angela ȚURCANU

Ex.: Silvia Muntean
Tel.: 022-250-672
E-mail: silvia.muntean@midr.gov.md

Piața Marii Aduări Naționale 1, mun. Chișinău, MD-2012, tel. +373-22-25-05-93, fax +373-22-23-40-64
E-mail: secretariat@midr.gov.md Pagina web: www.midr.gov.md

Uniunea Avocaților din Republica Moldova

Союз Адвокатов Республики Молдова
Union of Advocates of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
email: uniunea.avocatiilor.rm@gmail.com, www.uam.md

Nr. UA/628/2023 din 26.09.2023
La nr. 01/8334 din 21.09.2023

Ministerul Justiției al Republicii Moldova

secretariat@justice.gov.md

ion.glavan@justice.gov.md

Cu referire la proiectul de Lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova)), număr unic 950/MJ/2022, în continuare - „proiect”, remis spre avizare, comunicăm următoarele.

Sub aspect conceptual, în cazul adoptării proiectului legii propuse, aceasta va fi una neconstituțională, contrară scopului declarat al adoptării unei asemenea legi și principiilor dreptului național și internațional privind apărarea drepturilor și libertăților omului.

Fenomenul legilor Magnitsky

Prin Legea Magnitsky, un stat (Statele Unite) a aplicat sancțiuni contra unor cetățeni ai unui alt stat (Federația Rusă) pentru comiterea unor încălcări grave, în raport cu care celălalt stat (Federația Rusă) nu a adoptat măsuri punitive. Cu alte cuvinte, deoarece propriul stat nu și-a pedepsit proprii cetățeni pentru anumite ilegalități grave, un alt stat vine să pedepsească cetățenii respectivi.

Legea Magnitsky – așa cum ea a fost concepută de americani

Textul legii: <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/senate-bill/284/text>

Conform legii americane, Președintele SUA poate impune sancțiuni asupra unor cetățeni străini pentru anumite infracțiuni foarte grave, comise pe teritoriul unui stat străin.

Cu alte cuvinte, legea americană Magnitsky **nu permite** Statelor Unite impunerea unor sancțiuni **asupra unor cetățeni proprii** pentru anumite infracțiuni foarte grave, comise pe teritoriul propriu. Pentru asemenea situații **există legislația penală națională**.

Legea Magnitsky – așa cum ea a fost transpusă de europeni

Textul normelor:

[https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R1998&from=EN)

[content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R1998&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R1998&from=EN)

[https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020D1999&from=EN)

[lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020D1999&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020D1999&from=EN)

Preambulul Deciziei Consiliului Uniunii Europene nr. 2020/1999 din 7 decembrie 2020 prevede expres că normele respective sunt adoptate în cadrul politicii externe și de securitate comune, care instituie măsuri restrictive, având în vedere SITUAȚIA

ÎN ANUMITE ȚĂRI TERȚE și care vizează încălcări ale drepturilor omului sau abuzuri împotriva acestora.

Reglementările europene susmenționate îndeamnă statele membre ale U.E. să stabilească norme privind sancțiunile aplicabile și să se asigure că acestea sunt puse în aplicare. La moment, **numai 4 state europene** (Letonia, Lituania, Estonia și Cehia) **au adoptat legi Magnitsky la nivel național.**

Legea Magnitsky – un instrument de politică externă a SUA/UE

Atât SUA, cât și Uniunea Europeană, folosesc legile Magnitsky **drept instrumente de politică externă în raport cu alte state.** Acest lucru rezultă **chiar din textul legilor respective.**

Legile Magnitsky impun **2 tipuri de sancțiuni** pe teritoriul propriu:

- interdicția accesului în țară pentru cetățenii străini sancționați;
- înghețarea banilor și bunurilor cetățenilor străini sancționați.

Legea Magnitsky – așa cum se propune a fi transpusă în Republica Moldova

Proiectul legii (în Art. 3) stabilește că subiecții restricțiilor sunt **persoane din Republica Moldova.**

Nici legea americană și nici normele europene **nu stabilesc restricții pentru cetățenii proprii și resortisanții țărilor membre ale UE, care exercită funcții înalte în stat sau în partide politice și care sunt implicate în grave acte de corupție.** Aceste subiecte **nu fac parte din sfera de reglementare a legilor Magnitsky.**

Normele proiectului transformă legea Magnitsky „pe stil moldovenesc” din instrument de politică externă în raport cu state terțe și cetățenii străini (așa cum aceasta a fost gândită de americani și preluată de europeni) **în instrument represiv (în sensul măsurilor restrictive aplicate) de politică internă al Republicii Moldova în raport cu cetățenii proprii.**

Se întrevide scopul ascuns de a institui norme care permit ingerințe nejustificate, fără a exclude pe cele de ordin politic, în scopul aplicării măsurilor ce vizează domeniul financiar și cel patrimonial în privința propriilor cetățeni, eventual oponenți politici, la fel și împotriva persoanelor juridice, eventual partide politice.

Astfel proiectul de lege, conține norme care permit blocarea și controlul persoanelor fizice și juridice în raport cu un partid politic în sensul normelor prevăzute la art. 24; 25; 26 din Legea Nr. 294 din 21.12.2007 privind partidele politice, care prevăd sursele de finanțare a partidelor politice.

La fel, proiectul de lege conține norme care permit blocarea și controlul activității partidului politic prin desemnarea supraveghetorului (Art. 24) sau prin administrarea bunurilor acestora (Art. 33), asigurând astfel avantaje politice anumitor candidați la funcții în stat, sau unui singur partid politic.

În cazul în care va fi adoptat proiectul în versiunea propusă, se va propune societății, credem nejustificat, ideea incapacității organelor de drept naționale de a aplica legile interne la nivel național în lupta cu criminalitatea și anume, incapacitatea de a investiga și a trage la răspundere a persoanele care au comis fapte de: genocid; crime împotriva umanității; tortură și alte tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante; sclavie; arestări sau detenții arbitrare; alte încălcări ale drepturilor omului sau abuzuri împotriva acestora; traficul de persoane; încălcări sau abuzuri în ceea ce privește libertatea de întrunire și de asociere pașnică; încălcări sau abuzuri în ceea ce privește libertatea de opinie și de exprimare; încălcări sau abuzuri în ceea ce privește libertatea religioasă sau de convingere; fapte de corupție, precum și există riscul eludării principiilor supremației legii și ale drepturilor omului.

Cu referire la articolul 4² alin. (1) lit. a) (vi) care dispune că în lista a persoanelor în privința cărora există suspiciuni că **sunt asociate** cu subiectul restricțiilor este inclusă orice persoană fizică în privința căreia există informații credibile că a înregistrat/înregistrează pe numele său sau a acordat/acordă suportul la înregistrarea pe numele persoanelor terțe a unor drepturi, a unor bunuri imobile sau mobile, a unor persoane juridice care aparțineau/apartțin uneia din persoanele fizice sau juridice – subiect al restricțiilor sau unei persoane juridice ale cărei beneficiar efectiv a fost/este una din persoanele fizice sau juridice – subiect al restricțiilor, încalcă principiul potrivit căruia avocatul (avocatul-stagiar) nu trebuie să fie asociat cu clientul său sau cauzele clientului său.

În acest context, sunt elocvente Principiile de Bază ale Rolului Avocatului, adoptate la Congresul al Optulea al Națiunilor Unite despre Prevenirea Crimei și a Tratatamentul Delincvenților, Havana (Cuba), 27 august-7 septembrie 1990, potrivit cărora, la § 16 este stabilit că „*Guvernele sunt obligate să asigure că avocații (a) sunt capabili să își îndeplinească toate funcțiile profesionale fără intimidare, piedică, hărțuire sau ingerință improprie*”, iar la § 18 al Principiilor de Bază ale Rolului Avocatului este stabilit că: „*Avocații nu vor fi identificați cu clienții lor sau cauzelor clienților lor ca urmare a îndeplinirii funcțiilor lor.*”.

Mai mult decât atât, din textul articolul 4² alin. (1) lit. a) (vi) rezultă că, acordarea asistenței juridice unui terț, care nu este subiect al restricțiilor, în vederea înregistrării pe numele său a unor drepturi, a unor bunuri imobile sau mobile, „a unor persoane juridice” care aparțineau/apartțin uneia din persoanele fizice sau juridice, sau beneficiar efectiv al acesteia, care este subiect al restricțiilor, este contrară scopului și raționamentelor proiectului și principiului mai sus enunțat. În acest caz, asistența juridică acordată unei persoane terțe subiectului restricțiilor nu ar trebui să cadă sub incidența prezentei legi.

Prin urmare, propunem completarea textului articolul 4² alin. (1) lit. a) (vi) cu un text care să excludă orice asociere a avocatului (avocatului-stagiar) cu clientul și cauza clientului său.

La articolul 4² alin. (2) cuvântul „poate” propunem să fie exclus, or în cazul în care „au încetat cauzele și condițiile care au justificat includerea acestei persoane în listă sau dacă au survenit alte circumstanțe obiective legate de interesele superioare ale statului”, nu se justifică oferirea SIS a unui drept discreționar de a exclude sau nu o persoană inclusă anterior în Lista persoanelor în privința cărora există suspiciuni că sunt asociate subiectului restricțiilor.

Cu referire la aplicarea dispozițiilor alin. (3) art. 4² privind întreprinderea de către persoanele în privința cărora există suspiciuni că sunt asociate subiectului restricțiilor a măsurilor de precauție sporită privind clienții, prevăzute de art. 8 din Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și măsurile asigurătorii prevăzute de art. 33 din legea respectivă, ținem să menționăm că, aplicarea măsurilor asigurătorii prevăzute de art. 33 al Legii nr. 308/2017 în toate cazurile nu se justifică, or acestea se aplică doar dacă se „*stabilesc suspiciuni care pot indica despre acțiuni de spălare a banilor, infracțiuni predicat, acțiuni de finanțare a terorismului sau a proliferării armelor de distrugere în masă, în curs de pregătire, de tentativă, de realizare ori deja realizate*”. Conform proiectului, rezultă că indiferent de existența sau inexistența riscurilor asociate AML, autoritățile competente sunt obligate să aplice măsurile asigurătorii prevăzute la art. 33 al Legii nr. 308/2017, prevederile legii date fiind aplicate corespunzător cu referire la procedura detaliată de realizare a măsurilor respective, nu însă și cu privire la temeiurile aplicării acestora.

Cu referire la aplicarea măsurilor de precauție sporită privind clienții, prevăzute de art. 8 din Legea nr. 308/2017, propunem completarea în mod corespunzător a alin. (3) art. 8 al Legii nr. 308/2017 prin indicarea drept factor care generează riscuri sporite și care determină necesitatea aplicării măsurilor de precauție sporită privind clienții a faptului includerii clientului în calitate de subiect al restricțiilor aplicate conform Legii nr. 25/2016.

Adițional, în acest context, propunem excluderea din proiect a dispozițiilor art. 19⁴, or odată ce alin. (3) art. 8 al Legii nr. 308/2017 va fi completat cu un factor specific (clientul entității raportoare este subiect al restricțiilor internaționale) care generează riscuri sporite și care determină necesitatea aplicării măsurilor de precauție sporită privind clienții, atunci entitatea raportoare va fi obligată conform legii și măsurilor de precauție standard și de risc sporit să identifice astfel de clienți și tranzacțiilor în interesul beneficiarilor efectivi care sunt subiecți ai restricțiilor internaționale, ceea ce face inutilă dispoziția art. 19⁴ din proiect.

De asemenea, dispozițiile art. 19⁴ din proiect dublează pe cele de la alin. (3) art. 4² din proiect privind aplicarea măsurilor asigurătorii prevăzute la art. 33 al Legii nr. 308/2017, care deja presupune raportarea informației corespunzătoare către Serviciu.

La alin. (3) și (4) art. 4³ norma juridică trebuie revăzută, astfel încât să excludă echivocul în privința necesității respectării sau nu a procedurii prealabile la contestarea actelor administrative respective, or utilizarea sintagmei „potrivit procedurii de contencios administrativ” presupune etapa examinării în fața instanței de contencios administrativ, conform Cărții a treia a Codului administrativ. În cazul în care se intenționează neaplicarea procedurii administrative prealabile de contestare a actelor administrative, conform art. 163 lit. c), legea trebuie să prevadă în mod expres adresarea nemijlocită în instanța de judecată, fără nici un echivoc cu privire la procedura care trebuie de urmat.

Suplimentar, cu privire la alin. (4) art. 4³, considerăm că reglementarea statutului unor acte juridice drept acte administrative ori nu ține de domeniul de reglementare al Codului administrativ, care conține deja reguli cu privire la modul de determinare a dacă un act juridic este sau nu un act administrativ. Stabilirea prin prezentul proiect

că toate actele „particulare” adoptate de organele competente sunt acte administrative, riscă să creeze interpretări echivoce cu privire la statutul actelor juridice. Conform alin. (2) art. 2 al Codului administrativ, „(2) Anumite aspecte ce țin de activitatea administrativă privind domenii specifice de activitate pot fi reglementate prin norme legislative speciale derogatorii de la prevederile prezentului cod numai dacă această reglementare este absolut necesară și nu contravine principiilor prezentului cod.”.

La art. 12 alin. (4) lit. b) propunem excluderea cuvântului „fie”.

Art. 13 alin. (2) are un conținut contradictoriu, deoarece nu poate fi vorba despre neglijență, în condițiile în care acțiunile privind blocarea fondurilor și a resurselor economice sau refuzul de a pune la dispoziție aceste fonduri sau resurse economice **sau realizat într-un mod conform cu dispozițiile prezentei legi.**

Art. 13 alin. (3) propunem a fi reformulat, or conținutul acestuia este în măsură să genereze interpretări echivoce cu privire la motivele întemeiate ale suspiciunii, care reprezintă un element subiectiv care este dificil de demonstrat. Propunem substituirea cuvintelor „nu au avut niciun motiv întemeiat să suspecteze” cu cuvintele „nu au putut ști”. Această propunere este susținută de dispoziția alin. (1) art. 18¹, conform căreia „(1) Este interzisă participarea în cunoștință de cauză și deliberată la activități care au drept scop sau efect eludarea măsurilor restrictive internaționale aplicate în conformitate cu prezenta lege.”, per a contrario, este permisă participarea fără a ști și neintenționată (nedeliberată) la activități care au drept scop sau efect eludarea măsurilor restrictive internaționale aplicate în conformitate cu prezenta lege.

Cu respect,

Digitally signed by Popescu Dorin
Date: 2023.10.05 14:36:26 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dorin POPESCU
Președinte al Uniunii Avocaților din Republica Moldova

Ex. Vladislav Cirlan
Tel. 022 221910;
e-mail: vladcirlan@yahoo.com

CAMERA NOTARIALĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

adresa: MD-2012, mun. Chișinău, str. București 90, of. 16

www.cnm.md; camera.notariala@cnm.md, (022) 000 701, (022) 000 702, 061077753

Nr. 477 din 27 septembrie 2023

La nr. 01/8334 din 21 septembrie 2023

Ministerul Justiției al Republicii Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. 31 August 1989, nr. 82

e-mail: secretariat@justice.gov.md

ion.glavan@justice.gov.md

Camera Notarială a examinat Proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale (Legea Magnitsky (Republica Moldova)) (număr unic de înregistrare 950/MJ/2022) și comunică următoarele:

Proiectul de lege vizează aspectele novatoare ce cuprind reglementări privind tipurile de acte prin care se asigură aplicarea măsurilor restrictive internaționale pe teritoriul Republicii Moldova, regimul juridic al acestora, modalitățile de adoptare a acestora, subiecții implicați, modalitatea de raportare de către instituții a fondurilor și a resurselor economice ce fac obiectul măsurilor restrictive internaționale, modalitatea de aplicare a măsurilor restrictive internaționale și prevederile speciale cu privire la aspectele patrimoniale legate de punerea în aplicare a măsurilor restrictive internaționale.

Potrivit Notei informative, scopul proiectului este aducerea în corespundere a prevederilor legale existente și implementarea unui șir de acțiuni în vederea realizării măsurilor relevante în conformitate cu Planul de acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în Avizul privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Ca aspecte de ordin general, a se reține că în Republica Moldova deja există cadrul legal general de reglementare a aplicării măsurilor restrictive internaționale, care are caracter obligatoriu (Legea nr. 25 din 04.03.2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale), or obiectul legii vizate fiind modul de introducere, aplicare și ridicare de către Republica Moldova a măsurilor restrictive internaționale care sînt stabilite într-un șir de acte ca: rezoluțiile Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite; actele Uniunii Europene la care Republica Moldova s-a aliniat; actele și deciziile adoptate de organizațiile internaționale sau de alte state, la care Republica Moldova s-a aliniat; actele Republicii Moldova adoptate din proprie inițiativă.

În ceea ce ține de implementarea prevederilor art. 19⁴ din proiectul de lege propus, *ce vizează entitățile raportoare, inclusiv activitatea notarială*, subliniem că la moment potrivit prevederilor art. 11 din Legea nr. 308 din 22.12.2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, entitățile raportoare sunt obligate de a raporta activitățile sau

tranzacțiile care cad sub incidența legii menționate. Informația remisă conține date privind persoanele fizice/juridice care încheie tranzacții, date privind obiectul contractului, date privind beneficiarii efectivii și persoanele care acționează în numele acestora și/sau în numele părții contractante, precum și alte date elocvente. Totodată, în temeiul prevederilor Codului fiscal și a Ordinului Serviciului Fiscal de Stat nr. 427 din 21.08.2018 cu privire la stabilirea modului, structurii și termenelor de prezentare a informației de către subiecții nominalizați în art. 92 și art. 226¹¹ din Codul fiscal, anual prin intermediul SIA „Colectarea informațiilor din surse indirecte”, notarii raportează către Serviciul Fiscal de Stat informația privind determinarea obligațiilor fiscale ce țin de înstrăinarea activelor de către persoane fizice, care la fel conține date privind părțile contractante, obiectul tranzacției și valoarea bunurilor înstrăinate.

Reieșind din considerentele invocate, nu este clară intenția legiuitorului de a impune entităților raportoare obligații suplimentare privind identificarea subiecților restricțiilor prin aplicarea măsurilor de precauție privind clienții potrivit legislației în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și prin includerea unui nou tip de raportare, având în vedere că Serviciul Prevenirea și Combaterea spălării Banilor în mod continuu recepționează de la notari informația privind tranzacțiile încheiate. În acest sens, reliefăm că scopul primordial al notarului, în sistemul de drept, este asigurarea în condițiile legii, a ocrotirii drepturilor și intereselor legale ale persoanelor și statului prin îndeplinirea de acte notariale, precum și garantarea securității circuitului civil, or împovărarea notarului cu obligații de raportare către diferite instituții ale statului, care conțin date asemănătoare, implică cheltuieli și timp, și este în detrimentul exercitării atribuțiilor principale ce-i revin.

În sensul celor expuse, considerăm că informația privind persoanele, contractele, conturile implicate, precum și descrierea și valoarea totală a bunurilor *poate fi preluată din rapoartele nominalizate mai sus, care se remit către instituțiile sus-numite (SPCSB și SFS), în special având în vedere calitatea de membri a acestora în Consiliul interinstituțional de supervizare.* În acest mod se va eficientiza procesul de sistematizare și stocare a datelor, or afit notarii, cât și instituțiile în cauză vor fi scutiți de o muncă dublă.

În aceeași ordine de idei, considerăm ca fiind strict necesară încadrarea proiectului de modificare vizat în cadrul normativ existent, potrivit prevederilor Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, în pofida faptului prezentării de către autorul proiectului a argumentelor privind oportunitatea acestuia, având în vedere că unele prevederi comportă risc de interpretare (ex.: procedura de supraveghere/raportare conform legislației din domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor), ceea ce presupune că ordinea juridică a statului poate fi afectată, în sensul limitării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului ale propriilor cetățeni.

În consecință, solicităm luarea în considerare a poziției organului profesional în procesul de consultare a proiectului dat.

Cu respect,

Președintele Camerei Notariale

Ex.: Anton J.

Tel.: 022 000-701 / 022 000-702

Digitally signed by Chirtoacă Lilia
Date: 2023.09.27 16:51:59 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

CHIRTOACĂ Lilia